

☐☐ 1624 ☐☐ FFF 905047

Jégbuli

Immár negyedszer rendezték meg az instruktorok hagyományos jégbulijukat február 14-én a Kisstadionban. A minden eddiginél sikeresebb rendezvényen négyszázan vettek részt egyetemünkről, bár az elsősők részéről nagyobb érdeklődésre számítottak.

Az egérbuherby osztatlan sikert aratott és jó hangulat jellemezte az egész rendezvényt. A tervek szerint jövőre a helyszínen is lehet majd korcsolyát bérelni, s így talán még többen vállalkoznak, hogy a monoton tanulást egy kis sporttal, szórakozással színesítsék.

A jégbuli nyereséggel zárult, a Közművelődési Bizottságtól kapott támogatást az instruktorok nem vették igénybe.

Sikamlós poén

Fotó: Forrai Zsolt

Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem, Központi Könyvtár, Folyóirat csoport, Budapest, 5. Pf. 450. 1828, Tel.: 1177-199 Tx: 202611 Tlx: 1174-9

GYORSAN, RADIKÁLISAN Ütköző vélemények az együttes ülésen

Az oktatásfejlesztési és a szervezeti bizottság együttes ülésén a jelenlévők hozzászólás nélkül elfogadták az egyetemen jelenleg folyó reformot értékelő anyagot. (Olvasható lapunkban.) A szervezete fejlesztési bizottság javaslatával, illetve az átmenet rendjére vonatkozó javaslattal kapcsolatban azonban már számos észrevétel hangzott el.

Többen megfogalmazták aggodalmukat, hogy ha a bizottsági munka támogatására nem sikerül menet közben megnyerni az oktatók és hallgatók egy kritikus többségét, akkor a bizottságok javaslatait nem fogja elfogadni az egyetem. Erre válaszként elhangzott, hogy mind a bizottsági tagoknak, mind az egyetemi közvé-

leménynek szem előtt kell tartania, hogy az itt dolgozók, tanulók többsége egyetért a változás szükségességével, a részletekben van a vita s az alternatív javaslatok jórésze becsatornázható a testület munkájába.

További vitapont volt az ülésen az átmenet sebessége. Elhangzott ez ügyben egy javaslat, amely hosszabb átállási periódussal számolna. Erre reagálva Sárközy Tamás, a szervezeti bizottság vezetője elmondta, hogy számos átszervezés résztvevőjeként szerzett tapasztalatai szerint egy ilyen változtatásnak csak akkor van esélye a sikerre, ha gyorsan és radikálisan valósítják meg.

A szervezete fejlesztési bizottság javaslatát opponálva felvetődött, hogy legyenek erősek, önálló, menedzselési feladatok is felvállalók az egyetem karai; hogy szükség lehet olyan intézetekre, amelyek a hasonló profilú, jelentős kutatási tevékenységet végző tanszékek tudományos munkáját szervezik; illetve, hogy a bizottsági anyag javaslatával összhangban az egyetemi főitkár tulságosan nagy terheket vállalna, túlságosan nagy adminisztratív hatalmat összpontosítana kezében.

Egymillió forint

Részvénytulajdonos hallgatók

Negyven közgazdászhallgató vehet részt ezentúl egy tőzsdéjátékban a Skála Coop jóvoltából. Az erről szóló szerződést február 21-én írta alá Kupcsik József rektorhelyettes és Réthy Imre, a Skála befektetési igazgatója.

A megállapodás értelmében 1 millió forint értékű Fotex-, Skála Coop-, Skála Sztráda-, Martfü- részvényt és 200 ezer forint készpénz kezelői jogával gazdálkodnak a hallgatók június közepéig. A diákok többnyire szakollégitást, illetve a Skála-díjak közül kerültek ki, az elmúlt félévben

részt vettek egy tanfolyamon, amin megismerkedtek a tőzsdé múltjával és a tőzsdéi műveletek alapjaival. A hallgatók csoportokban gazdálkodnak, az esetleges nyereség egyharmad-egyharmad arányban illeti majd a játékosokat, a diáktságot és a Skálát. Ha veszteség lesz, azt fejenként ezer forint fölött a Skála állja. A játék célja, hogy a diákok kipróbálják, hogyan működik a tőzsde a valóságban. Ha a játék sikeres lesz, a Skála ígérete szerint szeptembertől nagyobb összeggel megismételhető.

KÖZGAZDÁSZ

A BUDAPESTI KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXXIV. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM ÁRA: 5 FORINT 1991. FEBRUÁR 27. (k. s.)

A XX. OTDK Társadalomtudományi Szekciójának a Budapesti Műszaki Egyetemen

A XX. OTDK Társadalomtudományi Szekciójának 1991. július 5-6-7-én a Budapesti Műszaki Egyetemen tartja rendezvénysorozatát. A Társadalomtudományi Szekciójának állásfoglalása értelmében a legkorábban 1989. évben és legkésőbb 1990-91. tanév első félévében készült dolgozatok mutathatók be a konferencián, függetlenül attól, hogy a jelenlegi hallgatói jogviszonya fennáll-e még.

A Társadalomtudományi Szekciót, az alábbi szekciókban hirdetik meg: szociológia, filozófia, politológia, politikaelmélet, politikatörténet, gazdaságpolitika, etika, esztétika, vallástörténet, művelődéstudomány, tudomány- és technikatörténet, vállalatgazdaságtan (szervezés, vezetés, menedzsment), környezetgazdaságtan. Benyújthatók még az elméleti, gazdaságtani, gazdaságpolitikai és más közgazdasági jellegű dolgozatok, attól függetlenül, hogy Salgótarján rendezte a közgazdasági szekciót, valamint idegennyelvű dolgozatok is rendeznek, amelyben az előadásoknak társadalomtudományi kérdésekről kell szólniuk és nem nyelvészeti jellegű témákról.

A szervezők olyan dolgozatok benyújtására is lehetőséget adnak a konferenciára, amelyek nem szerepeltek az oszi vagy a tavaszi házi-versenyeken.

A dolgozatok beadásának határideje: 1991. április 15.

Hallgatói fórum

Nem lesz szelekció!

Mindenki arra a szakirányra járhat, amit választott

Úgy tűnik, a hallgatók nem szeretnék, ha fél évvel később, szeptember helyett jövő februárban indulnának szakirányuk. Egyetemi vezetők, illetve a reformbizottságok képviselőiben Chikán Attila vett részt azon a fórumon, amit a hallgatói tagozat szervezett ennek a problémának a megvitására február 21-én.

A halasztás melletti érveket Chikán Attila, az ellene szólókat Mészáros Tamás, a gazdálkodási kar dékánja foglalta össze: 1. A jelenleg kínált szakiránydömping nincs igazán összhangban a nemzetközi sztenderdekkel. Szükség van a szakirányok összevonására, előzetes szelekciójára, hogy végül megmaradjon az az 5-6 fő témakör, amelyek megfelelnek a hasonló nyugati egyetemeken hasonló szintű-funkciójú tárgyainak — így az első érv a féléves késletetés mellett. Ezzel szemben az egyetem vezetőinek többsége úgy véli, a meghirdetett kurzusok között szerepelnek azok, amelyek ezeket a fontosabb ismeretköröket kínálják, a diákok elemi érdeke, hogy megtalálják ezeket. Ugyanakkor a hallgatók igényeit jól szolgálja, ha sokféle egyéb szakirány is rendelkezésükre áll érdeklődésük kielégítésére. 2. Meglehetősen vegyes, eltérő a szakirányok előkészítettségi szintje — halottak a második halasztás melletti érveit. A válasz: A dékánok komolyan vették ezt, a már tavaly májusban megfogalmazott kifogást. Ennek megfelelően igen nagy gondot fordítottak az előkészítő munkára. A tanszékek tudják, hogy presztízsük, létük múlik azon, hogy a diákok hogyan fogadják szakirányukat. 3. A jelenlegi szakiránystruktúra nem felel meg az egyetem kívánatos szervezeti rendszerének. Ezért keletkeznek olyan feszültségek, mint például a pénzügyi szakirány esetében, amikor is sokkal több diák jelentkezik egy szakirányra, mint ahányat az illetékes tanszék fogadni tud. Előbb át kell csoportosítani az anyagi erőforrásokat és az oktatókat a diákok igényeinek, illetve a nemzetközi mintáknak megfelelően, ezután lehet — normális feltételek között — megkezdeni az oktatást. Ez volt a harmadik érv az oktatásfejlesztési bizottság javaslata mellett. A gazdálkodási kar

dékánja szerint e lépések megféléhez nem kell fél évvel kitolni a szakirányok indításának időpontját. Amelyik ismeretkört sok hallgató akarja tanulni, annak létjogosultsága van, az egyetemi struktúrána ehhez alkalmazkodnia kell. Ami pedig az átcsoportosításokat illeti, ha komolyan meg akarja tenni ezeket az egyetem, akkor néhány hónapnak elegendőnek kell lennie erre. (Egy dologban egyetértett mindkét fél, mégpedig abban, hogy nem tekintik presztízs-kérdésnek ezt a nézeteltérést, egy praktikus javaslat vitájáról van szó.)

Zalai Ernő tudományos rektorhelyettes fölolvasta azokat a statisztikai adatokat, amelyek az első 367 gazdálkodási karos diák előzetes szakirányválasztását összesítik. Ezek a számok jól alátámasztják, hogy a diákok igényei is a nemzetközi sztenderdekhez való alkalmazkodás irányába szorítják az egyetemet. (A kérdés tehát nyílt csak az, hogy milyen gyorsan reagál erre intézményünk.) Az első, és másodszeri irányválasztást összesítve tíznél többen jelentkeztek a következő témakörökre: áruforgalom 40; Európa 13; információmenedzsment 24; külgazdaság 92; marketing 92; marketingkommunikáció 53; menedzsment 84; pénzügy 122; számvitel 26; turisztika, idegenforgalom 43; vállalatértékelés, vállalatfinanszírozás 49; vállalkozási 32.

A jelenlévő diákok két kérdésben foglaltak állást. Először is jelezték, hogy nem tesszen nekik, ha a szakirányokra való túljelentkezés esetén szelektálnak a diákok között. Zalai Ernő és Mészáros Tamás aláhúzták, hogy az egyetem szándéka az, hogy alkalmazkodjon a hallgatók választásához. A többségében III. éves hallgatók másik állásfoglalása úgy szólt, hogy általában ismeretek helyett most már minél hamarabb konkrét tudást szeretnének kapni, ezért nem pártolják a szakirányok kezdésének szeptemberről februárra halasztását. Ezt tükrözte az a szavazás, amit a jelenlévő diákok véleményének jelzésére a fórum végén tartottak. A 60-70 hallgatóból csak néhányan pártolták a szakirányok kezdési időpontjának késleltetését.

K. S.

Az Angyalát!

— Hogyan került kapcsolatba a Közgázzal? — fordultam kérdésemmel Angyal Ádámmal, aki a vezetési és szervezési tanszék főállású oktatója lett.

— Már évek óta dolgozom az egyetemen: előadásokat tartok és úgynevezett diplomakurzusokat vezettem. Ez hasonló a szakszemináriumhoz, tapasztalataimmal, gyakorlati tudásommal segítettem a vállalati vezetés-szervezési témából diplomázók munkáját. Január 1-jétől pedig tudományos főmunkatársként dolgozom a szervezési tanszéken, főállásban.

— Ilyen változatos és eseményekben gazdag szakmai és politikai múlttal hogyan jutott arra a döntésre, hogy mostantól „csak” egyetemi oktató leszel?

— Úgy gondoltam, hogy váltanom kell, hát az egyetem mellett döntöttem. Egyéb-

ként nem lettem „csak” egyetemi oktató, az Economix Rt. részvényese és a privatizációs ügyekkel foglalkozó irodájának vezetője is vagyok.

— Nem fél attól, hogy mint vállalati fenyegetések, illetve újságcikkek kétes előjelű híreit nem fogják komolyan venni a hallgatók?

— Ettől egyáltalán nem félek. Azt gondolom, van mit mondanom a diákoknak, le tudom őket kötni, tudok nekik adni. Ha ez így van — és ebben nagyon bízom —, akkor komolyan fognak venni akár-hogy is ítélik meg az eddigi működésemet.

— Mit fog tanítani az egyetemen?

— Eddig nagyrészt gyakorlati jellegű ismereteket adtam át, mivel a vállalati szférában dolgoztam, ez állt hozzájuk közelebb. Most szeretnék egy kicsit jobban elmélyülni a vezetés-szervezés elméleti kérdéseiben, de továbbra is nagyon fontosnak tartom a praktikus ismeretek átadását. Hiszen az innen kikerülő közgazdászok nagy része rögtön működő vállalatokhoz fog kerülni, és tudniuk kell, hogy például hogyan lehet „felvenni a kesztyűt” mondjuk egy konkrétan igazgatóval szemben.

— Mint az egyetem immár főállású oktatója foglalkoztatják-e az itt folyó aktualitásokat, mint például a reformbizottságok munkája?

— Számomra egyelőre kicsit felesleges erőfeszítésnek tűnik ez az új reform, mert kizárólag az új egyetemi vezetés fog műlni, hogy mi lesz itt szeptembertől és egyáltalán nincsen rá garancia, hogy ez az új vezetés akár csak el is olvassa a bizottságok által készített anyagot. Ennek ellenére én is írtam felkérésre egy pályázatot az oktatásfejlesztési bizottságnak, amelyben leírtam, hogy milyen hibákat, megkövült, neveléses dolgokat látok az egyetem működésében és hogy hogyan lehene ezeket megoldani. Szerintem is szükség van változásokra a reform folytatására, illetve újbóli átgondolására.

— Végezetül, hogy érzi magát az egyetemen?

— Kösönöm, egyelőre nagyon jól.

(Viktória)

A magiszter úri passziója

Beszélgetés Rév Istvánnal

Rév István történész, egyetemünk oktatója az utóbbi időben több minőségben is szerepel a nyilvánosság előtt. A Közgász adta hírül, hogy a hallgatók az egyetem Kedves Oktatójává választották, folyóiratot szerkeszt, tagja az egyetemi változásokat előkészítő egyik bizottságnak, és a napilapokban olvashattuk, hogy tagja lett a fővárosi magisztrátusnak.

Beszélgetésemet Rév Istvánnal, a magisztrátusról kezdtém.

— Hogyan került fel a magisztrátus ötlete és miképpen lett ennek a kiváló személyiségnek magában foglaló testületnek ön is a tagja?

— A magisztrátus megalakításának ötlete a helyhatósá-

gi választások előtt, egy Konrad Györggyel folytatott esti beszélgetésen merült fel. Mindkettőnk régi kapcsolat fűzött Demszky Gáborhoz és a városhoz is, és úgy gondoltuk, ha Demszky Gábort választja a város főpolgármesterévé, akkor érdemes lenne egy tanácsadó testületbe olyan embereket meghívni, akikről tudhatjuk, hogy a napi aktuálpolitikán túlmutató elképzeléseik vannak Budapestről. Olyan emberekre gondoltunk, akik nem hivatásszerűen foglalkoznak a város napi gondjaival, akiket nem béklyózik a szakproblémák nyüge, akik megengedhetik azt a luxust maguknak és a városnak, hogy furcsa új ötletekkel álljanak elő. Akik másként gondolkodnak.

(Folytatás az 5. oldalon.)

A diákoknak van véleményük!

Mint előző számunkban már hírt adtunk róla, sikeresen lezárult a Hallgatói Tagozat első pályázata. A zsűri a következő szervezőcsoportok munkáját találta a legjobbnak: Pinczés Erika—Kemény Szabolcs, Vajda Éva—Esz Péter—Hamecz István, Balogh Erika—Bajnai Gordon. Ezek a dolgozatok tíz-tízezer forintos jutalomban részesültek. Ötezer forintos díjat kapott a Mayer

Győző—Rozgonyi György páros. A többi dolgozat 2-2 ezer forintos jutalomban részesült. A jutalmakat a HT-irodában lehet majd felvenni. A továbbiakra nézve a zsűri arról határozott, hogy a pályamunkákban foglaltakat fel kell használni az egyetemi reformok részeként is, ehhez kéri majd a Közgázzás és a szerzők közreműködését.

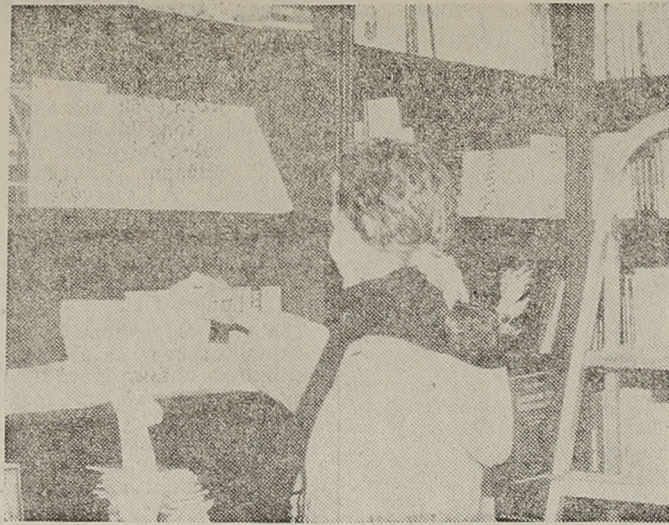

Sokan panaszkodnak, hogy nem jutnak hozzá az új könyvekhez az egyetemi könyvesboltban. Arról is hallani, hogy bezár a bolt, mert nem kifizetődő. Gömöri Judit tíz éve vezeti közmegegyezésre az üzletet. Tőle tudtuk meg a következőket:

Az alapvető gond, hogy sikertelen volt a bolt egyetemi tulajdonba vétele. Amikor intézményünk kiadói jogot kapott, ésszerűnek látszott, hogy a könyveket ezentúl egyetemünk vállalkozásaként árusítsák. (Az Állami Könyvterjesztő Vállalat helyett legyen a haszon a miénk.) Úgy tűnik azonban, hogy az egyetem gazdasági-vállalkozási vezetése nem járt utána, hogy hogyan is működik egy ilyen könyvesbolt. Kezdődött azzal, hogy 16 millió forint nyereséget reméltek az üzlettől a reális 2-3 millió helyett. Közvetlenül az átvétel előtt meg kellett volna szabaddulni az elfekvő készlettől. Ehelyett beszerzési áron vették át a felhalmozódott könyvállományt, minek következtében egymillió forintnál nagyobb összegű eladhatatlan raktárkészlettel nyitott egyetemi vállalkozásként a bolt. Nem engedték meg ugyanakkor, hogy az üzletben árszabályozással árusítsanak, az indok: ez más egyetemi szociális juttatások elől venné el a pénzt. Apró — bár, mivel bizalmatlanságra utal, nem lényegtelen —

Mi lesz a könyvesbolttal?

Senki nem ad bizományba árut

Hiába keresem az új könyveket

bosszúság, hogy mindennap be kell fizetni a napi bevételt az egyetem pénztárába. Ez napi 40 perces pluszmunkát jelent. (Az ÁKV megegyezett a heti kétszeri befizetéssel.) További probléma, hogy a szintén egyetemi üzemeltetésű jegyzetbolt időnként konkurrenciát teremt a könyvesboltnak.

(Olyan értelmetlen „versenyhelyzetről” van szó, mint például, hogy egy egyetemi jegyzet mindkét bolt megrendel, a hallgatók, akiknek szól, viszont természetesen csak az egyik helyen veszik meg.) Nem tisztázott a két üzlet funkciója az egyetemen. A könyvesbolt manapság szá-

ladgálós munka. Számos kiadótól kell összeszedni a könyveket. Amit talál az ember, arra le kell csapni. Egy másik lehetőség a cserebere: én adok neked abból, amiből nekem maradt, te adsz abból, ami nekem. Mindkét esetben fuvarozni kell, amihez, ígérete ellenére, nem ad kocsi az egyetem. (Soha nincs, amikor kellene.) A lerobbanó könyvpiac bizonytalansága miatt senki sem ad át bizományba árut. Rögtön fizetni kell — ezt teszik az utcai standokat működtető „üzletemberek” is. Ennek a boltnak azonban nincs forgótőkéje, pedig mindig jó átfutási idővel dolgozott, s minden probléma ellenére az elmúlt fél évben is hónapról hónapra többet fizetett be az egyetem számlájára.

„Nagyon szégyellem magam, hogy nem tudok könyvet adni a vevőimnek — mondja Judit. — Előfordult, hogy az utcán vettem meg, amit kértek, de drágább könyv esetén ezt nem tudom megtenni. (Azért is leszúrták az egyetemen, hogy részletre adom a könyveket.) 1979 óta dolgozom itt, szeretem az egyetemet. Most betegállományban vagyok, ha nincs ez a huzavona, talán nem lennék kórházban. Hogy bezárják-e a boltot, azt nem tudom. Jelenleg leltározunk nálunk. Lehet, hogy állás után kell nézennem.”

K. S.

A könyvesbolt nem zárhat be

Az egyetemen lennie kell egy könyvesboltnak. A bolt egyetemi vállalkozásba történő átvételének csak másodlagos célja volt a haszonhoz jutás, inkább a jó ellátás volt a vezérgondolat. (Semmi köze az egyetem kiadói tevékenységéhez.) Az Állami Könyvterjesztőtől a boltot, Gömöri Judit 1990. május 14-i készletével vette át, az egyetem megbízása alapján, maga Judit. Tekintettel arra, hogy a bolt vezetésében személyi változás nem történt, senki nem tartotta szükségesnek rögzíteni a készletet tételesen, csak értékben.

Jutka szabad kezet kapott a bolt vitelében. A fizetésének 50 százalékat kitevő prémiumfeltétel az, hogy a könyvesbolti készletet készpénzes vásárlásból 1 millió forint alatt kell tartania, mert az egyetem ennyit forgóalapot tud biztosítani. Bizományi szerződéssel korlátlan mennyiségben és értékben forgalmazhat.

A könyvesbolt mintegy 1,4 millió készlettel kezdett, kb. 3,5 havi nyitva tartás alatt több mint 900 ezer forintot forgalmazott, a bizományosi ügylettel együtt. Judit soha nem jelezte, hogy az általa összeszedett induló készlet eladhatatlan. Arra utalt, hogy szükséges lesz a készlet egy részét „kicserelni”. A jegyzetbolt — eltérő profilja miatt is — so-

ha nem volt konkurencia, már csak azért sem, mert határozott utasítása volt arra, hogy csak tankönyvet és jegyzetet árulhat. Olyan viszont előfordult, hogy a könyvesbolt jegyzetbolti könyveket értékesített.

A vállalkozási igazgató előzetes számításai alapján valóban nagyobb forgalom és nyereség is remélhető volt. Az üzlet nullszaldóval zárta a múlt évet, bár Judit betegsége miatt leltár nélkül kellett az év végi elszámolást elkészíteni. Szállítási lehetőséget, ha csak egy nappal előbb kért, kapott. Még azonnali igénye is többször kiegészítésre került, de olykor előfordult, hogy nem. A könyvek szállítási költségét egyébként az egyetem viseli.

A könyvesbolt pénztárába nagyobb összegű pénz tartására nincsenek meg az előírt feltételek. Nem naponta, hanem meghatározott összegben felül kell a bevételt (mint egyébként minden üzletben) befizetni.

Az eltelt több mint fél év alatt az egyetem számára az mindenképpen kiderült, hogy a jelenlegi formában és feltételekkel a könyvesbolt nem üzemeltethető. A nyereség után kifizetett prémium nem kellő érdekltség a boltvezető számára. Ha Judit saját pénzen vásárol könyvet — mint mondja is — és az egyetem boltjában eladja, az árrés, ami lehet-

25-30 százalék is, nagyobb nyereség a számára.

A részletre vásárlás engedélyezett a könyvesboltban, csak a végeladási határidő az itteni év végéhez kell hogy igazodjon (november 30-a, a régi március vége helyett).

Jutka az egyetemi átvétel előtt is volt hosszabb ideig betegállományban. Az itt eltöltött 10 éve alapján úgy gon-

doltuk, mindenképpen övé az elsőbbség a boltvezetői megbíratásnál, ha ő is pályázik. Több hónapig vártunk rá.

Mindent összevetve, mi nem tartjuk sikeresnek Judit könyvesbolti tevékenységét, de az új rendre való áttérésnél — szerződéses üzemeltetés — továbbra is övé az elsőbbség.

MONEK LÁSZLÓNÉ

A SZERK.

Az anyázásról

Az elmúlt héten a televízióban jóleső érzéssel hallgattam Göncz Árpádot. Arról faggatta az újságíró, hogy mivel sok az ellenérzés az újságírókkal, a tévével és a rádióval szemben, mert sok mindent megírnak, mi erről a véleménye. Úgy is kell — volt a nem szó szerinti válasz. — Mindent meg kell írni, nem szabad, hogy csak a színpalak mögött folyjon róla a szó. Mindjárt hozzá is tette az elnök, hogy persze ez egy csöppet sem hálás dolog, mert, mint kiderült, emiatt őt is sokszor „anyázzák” — de ő ezt jól bírja.

Hát én nem. Igaz, nem is vagyok köztársasági elnök és hiányzik a teherbíráshoz is az a néhány évized, ami köztöm és Göncz Árpád között van. Mert mondjuk még ha az utcán vagy netán a villamoson, buszon anyádoznak. Ott az ember többet elbír. De hát az egyetemen? Ez eddig nem volt. Itt eddig nem üvöltöztek egy megjelent vagy megjelenésre váró cikk, cím, képaláírás vagy egy interjú kérdése miatt. Nem mintha korábban túlságosan kimélt volna az újságírórság és nem lettek volna szorongatottságaim. Azért anyáznai nem anyáztak. Vagy hát ez is a sajtószabadsággal jár?

Közgáz Pinceklub

Nyitva a hét minden napján 16—24 óráig.

Márciustól keddenként: Fejezetek a magyar film történetéből, **csütörtökönként:** Támpont Stúdió estjei, **szombatonként:** Közgáz Rocky Klub (20—02-ig), **vasárnaponként:** Gyermektáncház.

Stúdiószoza (hétfőtől, csütörtökig 16—20-ig). Itt folyóiratok, videók, zene (fel is veheted!), kiállítások („közgáz fotó” február 26-tól).

Büfé a klub nyitvatartási idejében!

Figyelem! A klub csak tagsággal látogatható, az igazolvány a helyszínen váltható, és csak fényképpel érvényes! Ára: közgázosoknak 50 forint, külsősöknek 100 forint. **Információ: közművelődési titkárság (358 szoba), telefon: 117-5110.**

Eltűnik-e a bajkeverő a színről?

Katonai szakértőnk

Legutóbbi számunkhoz hasonlóan ismét Nőgrádi Györgyöt, a védelem-gazdaságtan tanszék munkatársát kérdeztük az Öböl-háborúról.

— Pénteken (22-én) beszélünk. Úgy tűnik, a legkritikusabb tényező ebben a pillanatban az idő.

— Valóban, ha két héten belül nem kezdik el a szöveteségek a szárazföldi harcokat, akkor kétséges, hogy be tudják-e fejezni a rossz idő beálltáig. Katonai szempontból ugyanis azt mondhatjuk, hogy ami Vietnámban az esős évszak volt, az az Arab-félszigeten a sivatagi nyár: bármiféle hadi tevékenységet lehetetlenné tesz a forróság. Hogy béke lesz-e vagy

Átesúsztam ...

Fotó: Forrai Zsolt

Kik nyertek kiemelt ösztöndíjat?

A kiemelt ösztöndíjpályázatok csökkenő sorrendjében a tok pontértékei alapján az következők kapnak kiemelt 1990/91. II. félévre a pontszám ösztöndíjat.

7000 forintos kiemelt ösztöndíjat kapnak:

Vasy Benedek II/1.; Eső Péter Gyöngyi III/közp.; Váradi Balázs III/közp.; Maár Nóra II/25.; lázs IV/tg.; Gáspár Tamás IV/Schmidt Andrea III/társg.; tg.; Vajda Éva III/társg.; Gal-Mészáros Ágnes II/2.; Szalay Iai Sándor III/gazd.; Bartha Zsuzsanna III/gazd.; Hanich Attila II.; Varga Csilla II/3.; András III/társg.; Lóránth Semsey Barna II/8.

6000 forintos kiemelt ösztöndíjat kapnak:

Pál Gabriella III/társg.; Czirk-ják Imre III/társg.; Világi Balázs IV/tg.; Masztis Tamás II/20.; Agai György IV/tan.A; Kondrát Zsolt III/közp.; Sítányi Gábor IV/pü.; Banyár László III/közp.; Ferenc Zoltán III/társ.; Major Klára I/24.; Ludányi Arnold IV/külg.; Bencsik Márta II/8.; Bodnár Viktória III/gazd.; Rátfai Attila IV/tervg.; Molnár Zoltán III/gazd.; Pázmándi László IV/pü.; Szabó Andrea Enikő IV/kg.; Medve Ágnes III/gazd.; Szép Péter III/főisk.; Ájus Ferenc IV/ip-szoc.; Zsoldos István IV/kg.; Mázsa Péter IV/kg.; Wavrik Gábor IV/tg.; Rochlitz Tamás III/gazd.; Iszák Ildikó III/gazd.; Gömöri Andrea III/gazd.; Dorgai Ilona III/gazd.; Kovács Gergely I/13.; Oláh Attila IV/kg.; Cseh Balázs II/23.; Sebestyén Stella III/gazd.; Csorba László II/10.; Sabján László III/gazd.; Arvai Eva III/gazd.; Bencze Zoltán II/25.

5000 forintos ösztöndíjat kapnak:

Kálmán Katalin III/gazd.; bert II/17.; Vas György III/Molnár József I/16.; Szarvas közp.; Dózsa Csaba III/társg.; Erika IV/külg.; Schay Kriszti-Lovász Tamás III/gazd.; Dorgó na III/gazd.; Regőczy Orsolya Katalin IV/tan.B; Fazekas KÁ-I.; Tabák Péter III/közp.; Fás. rólly II.; Fogarassy Gabriella kerti Zsolt IV/külg.; Tóth Nor-IV/tg.

Pályázat

A Magyar Nemzeti Bank angolnyelv-tudással rendelkező, elsősorban végzős pénzügyszakos hallgatók számára pályázatot hirdet. Aki a munkaerő-utánpótlási feltételeknek megfelel, *ingyenesen* részt vehet a Nemzetközi Valuta Alap 1991. május 6—17. között Budapesten rendezendő tanfolyamán. A szeméniárium részletes tematikája és időbeosztása a pénzügyi tanszéken megtekinthető. Az idő rövidsége miatt a pályázatokat március 10-ig kérjük a tanszékre leadni!

Pénzügyi tanszék

háború, azt meglehetősen bizonytalanul teszik Irak sokértelmű állásfoglalásai.

A szovjet békekezdeményezés az adott konfliktuson túlmutató jelentőségű. Ha sikeres lesz, ennek véleményem szerint lesz egy pozitív és egy negatív következménye. A pozitív az, hogy Gorbacsov belpolitikai pozíciója megerősödik. A negatív pedig az, hogy Szaddám Huszein megőrizi hatalmát, az iraki rendszer és az igen erős hadsereg is fennmarad (Igaz, ennek ellentmond, hogy a nemzetközi politika nem pöttös könyvekbe illő játékszabályai szerint, az ilyen konfliktusok „rendezése” során a „bajkeverő el szokott tűnni a színről”.)

Hogy helyreáll-e Irak regionális hatalmi szerepe vagy tartósan Szíria és Irán válik helyi középhatalommá, ez már a háború utáni diplomácia illetékességi körébe tartozik. Annyi bizonyos, hogy elmúlt az a történelmi pillanat, amikor a Szovjetunió, Nyugat-Európa és az Egyesült Államok érdeke egy kérdésben, a Kuvait elleni agresszió visszautasításában, egybeesett. Mire ez a cikk megjelenik, eldől, hogy a politikai és katonai fejlemények a szovjet-amerikai együttműködés újabb fejezetét nyitják-e meg vagy egy új konfliktus kezdetét jelentik-e az USA és a Szovjetunió között.

A háborúnak már eddig is több tízezer, 99 százalékban kuvaiti és iraki áldozata van. Engem nagyon elszomorít, hogy miközben az összes résztvevő fél nagyon is szem előtt tartja a saját érdekét és eszerint cselekszik, soha senki nem vette fel, hogy a fegyverszünet újabb tízezrek életét óvna meg.

K. S.

Reform és realitás

Egyetemünkön lassan már három éve folyik szájtepes reformról meg szabad tanárválasztásról. A dolog kezd unalmasá válni, mert nyilvánvaló, hogy a jelenlegi működési modellben egyetlen tanár sem érdekelt holmi szabadságban. A gyenge tanárok, akikről menekülnének a diákok, értelemszerűen akadályozni próbálják a folyamatot. A jó tanárok pedig egy fityinggel nem kapnak több fizetést, ha sokan tanulnak náluk, mint ha kevesen. Akkor pedig minek keverednének konfliktusba kollégáikkal? Persze hiúság is van a világban, így elképzelhető, hogy néhány diák mégis átkönyörgi magát. De, hogy lenne a híres angolszász modell, abban kételkedem.

A matek tanszék az optimumszámítás kapcsán illusztrálja a fenti logikát. Ok azt találták ki, hogy tanárválasztás legyen ugyan, de a vizsgasort az állítja össze, akire a diák eredetileg

be volt osztva. Meg lehet nézni, hányan mernek majd új tanár után nézni. Ez a megoldás mindenkinek megfelel, így a jó tanároknak nem kell sok dolgozattal vacakolni, a gyengék pedig nem égnék le. Azt hiszem, hogy ilyen megoldások a reformkampány csillapultáival szaporodni fognak. Ez így működik.

Tenni azért lehet valamit. Ezt a cikket is ilyen tettnek számom. A visszarendezés ugyan teljesen logikus, és foltartóztathatatlannal folyamat, de talán lassítható, és ha az ország tényleg fejlődni kezdene, meg is fordítható. Úgyhogy némi időt megér a küzdelem.

Remélem továbbá, hogy azok a tanárok, akiket még ilyen feltételek mellett is elhagynak a diákok, azok levonják a konzekvenciákat.

Tények a szabad tanárválasztásról

Az MSZI egyetlen matematikai alaptárgy, így az optimumszámítás esetében sem állít semmilyen adminisztratív korlátozást a szabad tanárválasztás elé. A II. éves hallgatók képviselőivel folytatott tárgyalás során az intézet kötelezettséget vállalt arra, hogy semmilyen hátrányos megkülönböztetés nem éri azokat, akik nem az eredeti beosztás szerinti tanárhoz járnak. Előfordulhat azonban az, hogy némi előnyhöz (pl. extra munkáért kapott extra pontok, nagyobb választási lehetőség a dolgozatpéldák között) jutnak azok, akik kitartanak eredeti

tanáraiknál. Ez a pozitív ösztönzés azt célozza, hogy lehetőleg egyenletes eloszlás alakuljon ki a csoportokban, ami a hatékony munka szempontjából kívánatos. A vizsgáztatás (példasor-összeállítás, javítás stb.) technikai lebonyolítása az intézet feladata, amelyet igyekszik legjobb tudása szerint igazságosan és amennyire lehet hatékonyan lebonyolítani. Ez a rendszer bármely általam ismert „angolszász” szisztémánál liberálisabb.

Forgó Ferenc
igazgató

Örök aktualitás Halász Géza rajza

Az integráció nem jelent paradicsomi állapotot

Utópia-e egy integrált Európa gondolata? Hol tart most az integráció folyamata, s milyen mechanizmusok befolyásolják? Milyen problémákat vet fel mindez, s milyenek az Európai Közösség kilátásai? Ezekkel a kérdésekkel foglalkozik a politikaelméleti tanszék által szervezett Európa-félév, melynek keretében neves szakemberek tartanak előadásokat az Európai Közösségről. Az első előadást Stefan A. Musto, a Berolini Műszaki Egyetem professzora, a Friedrich Neumann Alapítvány magyarországi képviselője tartotta.

A bevezető gondolat egy tévhit eloszlatását szolgálta. Nevezetesen: az integráció nem jelent paradicsomi állapotot! A nyugati jóléti társadalomnak is megvan a maga problémája, mégis nagyobb piacra, együttműködésre törekednek, mert úgy vélik, hogy egyedül nem lehet érvényesülni a világgazdaságban.

A csatlakozásra Magyarországnak fel kell készülnie, mert ellenkező esetben a „gyorsított ütemű” görög belépés következményei fenyegetnek. Az 1981-es csatlakozást követően Görögországot nyugati termékek árasztották el, s ez tönkretette a mezőgazdaságot, s az ipart is hátrányosan érintette. Az EK-től kapott kompenzáció kevés volt a szerkezetátalakításhoz, s ezért fogyasztásra használták. Az újabb gondok miatt Papandreu szerette volna újratárgyalni Görögország EK-tagságát. Az EK-ből azonban kilépni lehet, visszajutni viszont nem, ezért a feltételeket nem tárgyalhatták újra.

Spanyolország és Portugália tanult Görögország példájából, és sikerült jobb feltételeket elérniük. Spanyolország a felkészülés szakaszában megszűnt a nem versenyképes iparágakat. Ez 3 milliós munkanélküliséghez vezetett, s még ma is 2 millió munkanélküli van. Viszont jelentős gazdasági növekedést ért el, s a megmaradt ágazatok versenyképesek az EK relációjában is. Portugália relatív szegénysége miatt vonzotta a működőtőkét. Ehhez megbízható keretfeltételeket, gazdasági rendszert biztosítottak. A csatlakozás hosszú folyamat. Spanyolország és Portugália például csak 10 év múlva lesz teljes jogú tag, pedig a tárgyalások is 8 és fél évig tartottak.

A közös piac feltételeinek megteremtését a tagországok 1992-re tervezik. Még ezután is hiányozni fog a közös pénzügyi rendszer és gazdaságpolitika. Mindez a szuverenitás feladásával, a közös megállapodásokhoz való alkalmazkodás kényszerével jár együtt. A lemondás oka az a belátás, hogy csak integrációban képesek érvényre juttatni gazdasági törekvéseiket. Ez megköveteli a nacionalizmus és a nemzeti érdekek háttérbe szorítását is, ezért szükséges az állandó politikai egyeztetés. Ennek intézményei a Minisztertanács, a Bizottság (Comission) és az Európa Parlament. A Minisztertanács hoz minden fontosabb döntést. A Bizottságban csak „hivatásos európaiak” működhetnek. Számukra a Római Szerződés szelleme az elsődleges, azaz nemzeti érdekeken felüli. A Minisztertanács viszont a nemzeti érdekek egyeztetésének a fóruma. Ez okozza a köztük lévő ütközéseket. A nagy együttműködésre utalt, azonban biztosítja, hogy végül egységsúly legyen a nemzeti és a nemzetek feletti érdekek között. Az Európa Parlament ellenőrzi a Bizottságot és a Minisztertanácsot. Csak tanácsokat, irányelveket adhat, de ezek nem kötelezőek a Minisztertanácsra és a Bizottságra nézve. Az 513 pártok szerint tagolt — képviselő célja a Parlament jogainak kiszélesítése. A két kulcskérdés — a nemzeti parlamentek mintájára — a költségvetés és a kormányvisszavonás jelenti. A pénzügyek ellenőrzésére hozták létre a Számvevőszéket. Az Európai Bíróság feladata a Római Szerződés betartásának felügyelete. Emberi jogokkal nem foglalkozik, s csak az egyes tagállamok kormányai és annak szervei élhetnek panasszal. Az ágazatok parlamenten kívüli képviselőitének biztosítására jött létre a Gazdasági és Szociális Tanács. Döntési jogkörre szűk, de a tanácskozásos eredményei becsatornázzhatóak.

Az intézményi struktúrán kívül a finanszírozás, a pénzeelosztás is sokat elárul a Közösségről. Az EK költségvetése 45 milliárd ECU. Ez — a tagállamokhoz képest — arányában nem túl sok. A bevételük közül a VAT (hozzáadottérték-adó) a legjelentősebb. Nagyobb tétel a vámtarifák is. (A tagállamok vámtariffái a Közösséghez folynak be.) A mezőgazdasági termékek importálásánál felmerülő ügyvezetést lefoglalja a (minimális behozatali és a világgazdasági árak közötti különbség) mindössze 5,4 százaléka a bevételnek. Ez is jelzi, hogy kevés a mezőgazdasági termékek importja. A kiadásokat tekintve magas a mezőgazdasági költségvetési támogatása (65 százalék!), jelentős a hátrányos helyzetű gazdaságok és ágazatok regionális támogatása. Tíz százalék alatti a munkanélküliség csökkentésére, segélyezésre, kutatásra és iparpolitikára. Fejlődő országok támogatására fordított összegek aránya. Az adminisztráció költségei előnyösebbek, mint a nemzeti költségvetéseknél (4,8 százalék).

Fáy Árpád
estis hallgatói képviselő

Egy sikeres kurzus

A hallgatókban erős az igény a beszélgetésre

Szabó István vallásbölcseleti kurzusa a legnépszerűbb a hallgatók körében a filozófia tanszék kínálatából. 128 első vette fel a tárgyat, ami azt mutatja, hogy egy év alatt jó hírnevet szereztek maguknak ezek az órák.

Tulajdonképpen mi a vallásbölcselet? Önálló tudomány, tudományág, főlhalmozott tapasztalatok összessége? — kérdeztük a tárgy megíróját.

Ez egy nagyon nehéz kérdés. A filozófiát nem tekintem tudományának. Véleményem szerint a filozófia az életérzés, gondolkodásmód és életmód, hogy Heller Agnes meghatározását használjam. A filozófiának vannak viszonylag elkülönült ágai, mint gazdaságfilozófia, politikai filozófia, művészetfilozófia vagy etika és a többi, ezek közül az egyik a vallásbölcselet. Ennek feladata: a rácsodálkozás. Az, hogy a vele ismerkedők a különböző vallások — legyen szó akár a védákról, akár a taoizmusról, akár a kereszténységről — eszmerendzerekben, liturgiákban, rúhatzatban megnyilvánuló „tényeknek” megismerésével, ezek felfedezésével végül rácsodálkozzanak az ezekben hívő, ezeket gyakorló emberre. A hit elválaszt, eltérő előfeltevések elfogadását jelenti az emberek számára. Ezeken az órákon mi nem a hitről beszélünk: kritika, alá-fölérendelés nélkül szeretnénk szemügyre venni a különböző vallási hiteket, hogy hozzásegítsük ezzel egymást egymás felfedezéséhez, megértéséhez. A különböző vallásokra, a másik emberre való rácsodálkozás készségének kialakításával, erre törekszünk.

Milyen személyes érdeklődés vezetett téged a vallásbölcselethez? — Ha arra gondolsz, nem valamiféle vallásos neveltettség vagy meggyőződés. Árva gyerek vagyok, édesapámat nem ismertem, édesanyámat is elvesztettem 10 éves koromban. Nevelőszüleim — akiknek nagyon sokat köszönhetek — nem vezettek be semmilyen vallás gyakorlásába.

Tízennyolc éves korom táján, amikor az életélejtajaimat igyekeztem megfogalmazni, meghatározó jelentőségű volt számomra az az élmény, hogy a kereszténység, amellyel a mindennapi életben találkoztam, más hatást tett rám, mint amit olvasmányaim, ismereteim alapján vártam tőle. Szerettem volna megtalálni azt a kereszténységet, amit Jézus Krisztus képviselt, úgy láttam, az egyház nem erről beszél, s ez csalódást jelentett a számomra. Igyekeztem minél többet megtudni a kereszténységről, részt vettem vallászociológiai tanulmányokban Gecse Gusztáv vezetésével. Láttva a vallás és a politika összefonódását, elég kézenfekvően adódott a következtetés: Ha Jézus Krisztus ma felkeresné a templomokat, akkor nem biztos, hogy rájönne, hogy a vallásban, amelynek ezeket szentelték róla van szó. Elfogadtam a Szent Agoston-i elvet, miszerint mindenki szabadon gyakorolja vallását: a lényeg az ember és isten kapcsolata, mindegy, hogy ez milyen vallás keretében valósul meg. Ez vezetett el a vallásbölcselethez, ahhoz, hogy megpróbál-

jak kívülállóként megismerni más vallási rendszereket is.

— Amit a kereszténységről mondtál, az teoretikus viszonyulást sejtet: neked megvan a saját kereszténységképed, amit a legjobb meggyőződésed szerint alakítottál ki. Nem szűródik ez út az óráid során a vallások semleges „tálatásán”? — A kurzus az egy dolog, és mondjuk amikor a tisztelt

Ami a népszerűséget illeti, nos, erről inkább a diákokat kellene megkérdezni. Ahogy én látom, több tényezőről lehet itt szó. Többent azt gondolták, hogy ez egy keresztény kurzus. Velük végül is sikerült tisztázni, hogy nem, és közülük sokan eljutottak oda, hogy rá tudjanak csodálkozni más vallásokra is. Örülök annak is a diákok, hogy előítéletek nélkül viszonyulunk az eszmerendszerekhez. Fontosabb azonban ezekben, hogy úgy tapasztalom, a hallgatókban nagyon erős az igény a beszélgetésre, a kétésegi, problémáik nyílt megfogalmazására, megvitatására, gondolataik megosztására másokkal. Hangsúlyozni szeretném, hogy a tanítást közös munkának tekintem, amiben a „tanulók” a fontosabb szereplők. Nem az udvariasság mondatja velem, hogy az órákon a kettőnk együttműködéséből épül fel valami.

— Ezek szerint nálad a hagyomány értelemben vett, tárgyi tudást számonkérő vizsga nincs is. — Valóban, a félév során végzett munka, egy beszélgetés, valamint egy házi dolgozat megírása az osztályzatok alapja. Ezek a dolgozatok nagyon érdekesek, nagyon sok eredeti gondolattal találkoztam bennük. Szeretném elárni, hogy egyikük, másikuk megjelenjen valamelyik folyóiratban.

— Negyeseket és ötösöket adsz... — Voltak rosszabb jegyek is. En is hibázok természetesen, és a szabadsággal sem tudott mindenki élni: volt, aki túl nagy témát választott, amiről keveset tudott mondani, volt, aki egy szűkebb kérdést hosszán elemzett, ám nem igazán tartalmosan. Alkiknek nem sikerült első nekifutásra a dolgozat, azokkal megállapodtunk, hogy újat írnak helyette.

— Akárhogy is nézzük, a filozófia tárgyánál fogva világnézeti jellegű. Azzal, hogy a vallásról beszélsz, önkéntelenül befolyásolod valamilyen irányba a hallgatót. — Ezt mindenképpen szeretném elkerülni. A vallás mindenkinek a legszemélyesebb ügye. En ezzel kapcsol-

— Mit gondolsz, miért ilyen népszerű a kurzus? (Miközben egyetemi vezetői körökben általában az is felmerült, hogy minek vallásbölcselet egy közgazdasági egyetemén.) — Ami a kérdés második részét illeti, ez valóban megtörtént. En onnan értesültem róla, hogy a tanszékvezetés megkért, írjak egy „védekező okiratot” a tárgyam érdekében. Aki egy kicsit is bele-gondolt az emberiség történelmébe, és ennek ellenére megkérdőjeleződik számára e témakör fontossága, annak én ennél hathatósabb bizonyítékot nem tudok adni.

— Voltak rosszabb jegyek is. En is hibázok természetesen, és a szabadsággal sem tudott mindenki élni: volt, aki túl nagy témát választott, amiről keveset tudott mondani, volt, aki egy szűkebb kérdést hosszán elemzett, ám nem igazán tartalmosan. Alkiknek nem sikerült első nekifutásra a dolgozat, azokkal megállapodtunk, hogy újat írnak helyette.

— Akárhogy is nézzük, a filozófia tárgyánál fogva világnézeti jellegű. Azzal, hogy a vallásról beszélsz, önkéntelenül befolyásolod valamilyen irányba a hallgatót.

— Ezt mindenképpen szeretném elkerülni. A vallás mindenkinek a legszemélyesebb ügye. En ezzel kapcsol-

Lesz-e belőle Pinocchio?

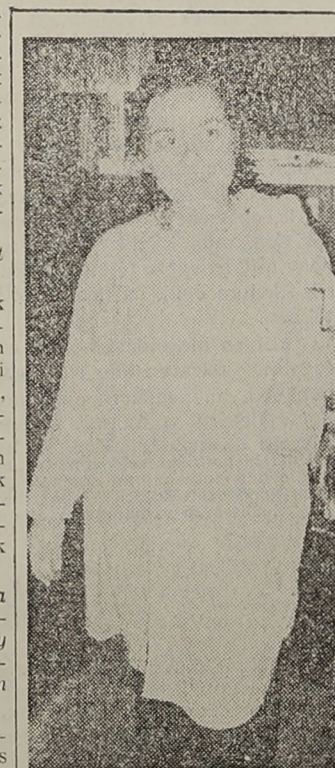
Hogy harapófogóban vannak a bizottságok, az egyértelmű. Megszűnt az eddigi felülről utasítógató külső környezet, amely stabil korlátokat állított az egyetem köré. Ezen korlátok miatt korábban az egyetem vezetése már azzal is jót cselekedett, ha védekezést biztosított a napi külső beavatkozások ellen. Az egyetemi polgár, ha nem viselkedett túlságosan feltűnően a kissé fojtogató levegőtlenességben, akkor viszonylag békésen végezhette a munkáját. A helyzet elviselhető volt, de nem kielégítő. A sokat remélt fordulat, változás nagy hírtelenesen következett be. Eltűnt a korlátokat állító külső döntéshatalmi központ. Elválták a zsinórokat, s az egyetemi bábu őrnyedten látszik összeesni. Lesz-e belőle Pinocchio? Autonóm egyetem? Megváltozott az egyetemi vezetés helye, szerepe. A megjövendő, deklarált egyetemi autonómia a döntési jogot elvileg az egyetem falain belülre helyezte, ahol erre teljes volt a felkészületlenség. Tájékozatlan és közömbös csapat elé

gurult a labda. Kis pénz, kis foci az univerzális jelszó. És általános a hit, hogy több pénz úgyse lesz, kár álmodni, úgyhogy itt-ott felesap a nosztalgia a mindent elintéző régi vezetést után. Csak a világ változott meg. Nem maradhat változatlan az egyetemi belső struktúra sem. A küldöttgyűlési bizottságok szerencsésen megalapozott átmenetet adhatnak az egyetemi autonómiába. Csak tudomásul kellene venni, hogy a felelősséget nem lehet az új rektorok átpasszolni, hanem éppen fel kell vállalni a küldöttgyűlési megbízás nyújtotta alkalmat és felelősséget. Az egyetemi autonómia vázának megteremtése és használata vétele majd egy erős kezű rektortól nem várható el. Logikai képtelenség. Az autonómiára képes egyetem struktúráját a bizottságoknak, a hallgatóknak és oktatóknak vállalniuk kell — április előtt is. Így készíthető elő realis alap arra, hogy akár nemzetközi pályázatot írhasson ki az egyetem elnöki, rektori stb. szerepekre, s hogy a küldöttgyűlés megítélhesse a jelentkezők programjait. Hogy a felek sokoldalúan előnyös szerződést köthessenek az új egyetemről.

— Biztos, hogy ez a semleges álláspont a helyes? Igaz, hogy némelyek nemrég direkt befolyásolásra használták a filozófiát, de ez nem jelenti azt, hogy a tisztességes meggyőzés szándéka eleve helytelen lenne.

— Nos, én semmiképpen sem szeretném a saját személyemet előtérbe tolni. Semmilyen különbség nincs köztem és a diákjaim között, leszámítva azt a körülményt, hogy én egy kicsit korábban kelek. A saját kétségeimet szeretném megosztani velük. Úgy vélem, aki tanításra vállalkozik, annak képviselnie kell egy gondolkodásmódot, életérzést, és ezt meg kell osztania a hallgatóival — ennyi. Hitbeli kérdésekről nem beszélünk az órákon. Ez alapszabály. Az mindenkinek a legbensőbb magánügye.

K. S.

Ne felejtse el a nőnapot!

gurult a labda. Kis pénz, kis foci az univerzális jelszó. És általános a hit, hogy több pénz úgyse lesz, kár álmodni, úgyhogy itt-ott felesap a nosztalgia a mindent elintéző régi vezetést után. Csak a világ változott meg. Nem maradhat változatlan az egyetemi belső struktúra sem. A küldöttgyűlési bizottságok szerencsésen megalapozott átmenetet adhatnak az egyetemi autonómiába. Csak tudomásul kellene venni, hogy a felelősséget nem lehet az új rektorok átpasszolni, hanem éppen fel kell vállalni a küldöttgyűlési megbízás nyújtotta alkalmat és felelősséget. Az egyetemi autonómia vázának megteremtése és használata vétele majd egy erős kezű rektortól nem várható el. Logikai képtelenség. Az autonómiára képes egyetem struktúráját a bizottságoknak, a hallgatóknak és oktatóknak vállalniuk kell — április előtt is. Így készíthető elő realis alap arra, hogy akár nemzetközi pályázatot írhasson ki az egyetem elnöki, rektori stb. szerepekre, s hogy a küldöttgyűlés megítélhesse a jelentkezők programjait. Hogy a felek sokoldalúan előnyös szerződést köthessenek az új egyetemről.

Fáy Árpád
estis hallgatói képviselő

Román és magyar nacionalizmus

Magyar és román nacionalizmus a XX. században, e címmel rendezett konferenciát a Széchenyi István Szakkollégium február 9–11-én. Az értelmiségi találkozó a Soros-, az Ilyés- és a Transsylvania-alapítvány, valamint Jeszenszky Géza külügyminiszter támogatásával jöhetett létre. A szakkollégium eddigi konferenciái (Csehszlovákiai magyar kultúra, 1956, Zsidóság Magyarországon) nyomán ismét izgalmas és aktuális problémákat, a két nacionalizmus keletkezését, kölcsönhatását, harcát, az államberendezkedésre és kultúrára gyakorolt hatásukat vitatták meg a román, francia és magyar kutatók. A következőkben felidézzük néhányat az elhangzott előadások közül.

Fábián Ernő: Az identitás tudathasadása

Nagy Frigyes mondotta, hogy egy terület megszerzéséhez hadsereg és olyan történészekre van szükség, akik megbizonyítják az elfoglalt területekhez való történelmi jogot. A Dunántúli vidékén a nemzeti mítoszok szerint az egyik nemzet ősbib és eredetibb a másikkal — legalábbis egyes történészek szerint — kezdte előadását **Fábián Ernő**.

Mindegyik közép-kelet-európai nép történései — még pontosabban „nemzeti intelligenciája” (*Bibó*) — megalkották a maguk képi és hasonlatosságára népek eredetének mítoszáit és őstörténetét, meghatározott földrajzi területre lokalizálva. De a nacionalista historizálás energiája nem fogyott el az őseredetiség kitalálásával, hanem kiterjedt a nemzeti történelem egészére, főleg egyes kiemelkedő korszakaira is.

A hamis ősiség image-ből és az imaginárius történelemből elkerülhetetlenül tudathasadásos állapot alakul ki: nem azt képzeli magukról, akik valójában. Az identitás tudathasadása nemcsak az agresszivitást növeli a másárok (mások identitása) iránt, hanem az elzárkózó befeléfordulást is. E körállapot nem „világtörténeti népekkel” (*Hegel*) alakult ki, akiknek alapelemben, alapcéljában általános elv rejlik, hanem olyan népek körében, akiket a „vágy hajt”, a rajongás. Talán ezzel magyarázható, hogy az identitás tudathasadása ellen nem lázadnak, presztízióként fogadják el, anélkül, hogy valódi ünneket ismernék. Ezt az állapotot teheti az egzisztenciális félelem, a gondolkodás és a közérzet deformálódása. A nemzet létéről az értelem aggodalmát tovább fokozzák az állandó területi viták, a „nemzeti intelligencia” nemzetmentő tevékenysége, amelynek eredményeként a kultúra teljesen elpolitizálódik.

Az etatizmus és a belső gyarmatosítás nem annyira az ősiségből, hanem a kelet-közép-európai nemzetállamok történelmi és társadalmi helyzetéből ered. A soknemzetiségű Habsburg-birodalom szétszedése után alakult államok szintén többnemzetiségűre sikeredtek. A cél mindenütt az etnikailag homogén nemzeti állam megteremtése lett. Ezért lett elengedhetetlen feladat az állam erősítése és a belső gyarmatosítás keresztülvitele. Az antidemokratikus nacionalizmus az állam primátusát cáfolhatatlan dogmává emelte.

Az államnemzet érdekeit előtérbe helyező minden színezetű és előjelű nacionalista politikára egyaránt jellemző a törvények végrehajtásának kijátszása — egyfajta jog nélküli helyzet — az iskolának az erőszakos nyelvi asszimiláció szolgálatába állítása, a kisebbségek kiszorítása az állami hivatalokból (közigazgatás, igazságszolgáltatás), az egyházak autonómiájának megnyirbálása. Ezzel a belső gyarmatosítás lényegét és célját is megfogalmaztuk. *E gyarmatosítás alapvetően különbözik az európai nagyhatalmak Afrikában és Ázsiában végbevitett gyarmatosításától.* Ezek a hatalmak sehol sem akarták a meghódított népséget nyelvét és kultúráját megszüntetni, fő feladatuknak a gazdasági erőforrások hasznosítását tekintették, az államnemzet viszont a belső gyarmatosítással a másárogokat (létező identitások), a kisebbségeket akarja likvidálni — zárta le mondandójának egy részét **Fábián Ernő**.

Szilágyi N. Sándor: Van-e esélye a normális viszonyulásnak?

Egy alapvető kérdés felvetésével indította előadását Szilágyi N. Sándor: van-e egyáltalán esélye annak, hogy e két nép valaha is normálisan viszonyulhasson egymáshoz?

A magyarok és románok közötti ellenségeskedés nem évezredek — folytatta —, hanem mindössze kétszáz éves múltra tekint vissza. Kezdetét a mókok 1784-beli felkelésében, a Horea, Cloșca és Cristian vezette lázadásban jelölhetjük meg, akkor történt ugyanis az a szomorú dolog, hogy ez a lázadás az események során nemzeti jellegű konfliktussá változott: mivel a nemesek, akik ellen a román jobbágyok fellázdáltak, magyarok voltak, ez a kettő — hogy tudnillik „nemes” és „magyar” — a lázadók szemében egy idő után egybecsúszott.

Még ez a lázadás sem vezetett azonban tartós nemzeti ellenségeskedéshez: az események elmúltával az emberközi kapcsolatok elindultak a normalizálódás útján. Fennmaradt azonban a sérelmek emléke mindkét oldalon, valamint a kölcsönös gyanakvás, amely nagymértékben elősegítette annak a helyzetnek a kialakulását, hogy 1848–49-ben a magyarok és a románok két szembenálló táborba kerüljenek. Végül is tehát azt lehet mondani, hogy a történelemben sokkal hosszabb ideig jellemezte a magyar–román viszonyt a békés egymás mellett élés, mint az ellenségeskedés.

Az előadó felhívta a figyelmet arra, hogy a két nacionalizmus közötti viszályt alapvetően politikai érdekek táplálják. Romániában a jelenlegi felszított nacionalizmus mesterséges produktum.

Az előadó a jelenlegi román politikai helyzet egyes jellegzetességeinek elemzésével mutatott rá mindkét fél felelősségére a megbékélés felé vezető úton.

Az ottani parlamentben mindaddig ügyszólván kizárólag az RMDSZ képviselői szóltak fel a magyarellenes propaganda ellen. Nagy nyereségére válna a román–magyar viszályt elleni terápia, ha a román ellenzék felismerne, hogy ha be akar kapcsolódni Európa szellemi verkerésébe, akkor elsőrendű érdeke, hogy a mostaninál sokkal erősebben lépjen a demagóg, nacionalista propaganda ellen.

Ugyanakkor sajátos ellentmondás, hogy a jelenlegi rossz helyzet fennmaradását az is segíti, hogy mindenáron meg akarjuk oldani. A jelenlegi rágalmakra és rémhírekre hivatkozó magyar újságírók a magyar lapokban kezdték sorozatosan visszaverni ezeket a vádakot. Ez a román nacionalista propaganda hatását semivel sem csökkenteti, amivel nem a román, hanem a magyar olvasóhoz jut el, akit nem kell e propaganda hazug voltáról meggyőzni. Eközben azonban valóságos Vatrászindróma alakul ki a magyarok körében, a magyarok gyanakvóbban, ellenségesebben kezdenek viselkedni a románokkal szemben, ami csak fogékonyabbá teszi a másik felet a propagandára. Ezt az ördögi kört csak úgy lehet megtörni, ha a cikkaradat megszűnik a magyar sajtóban.

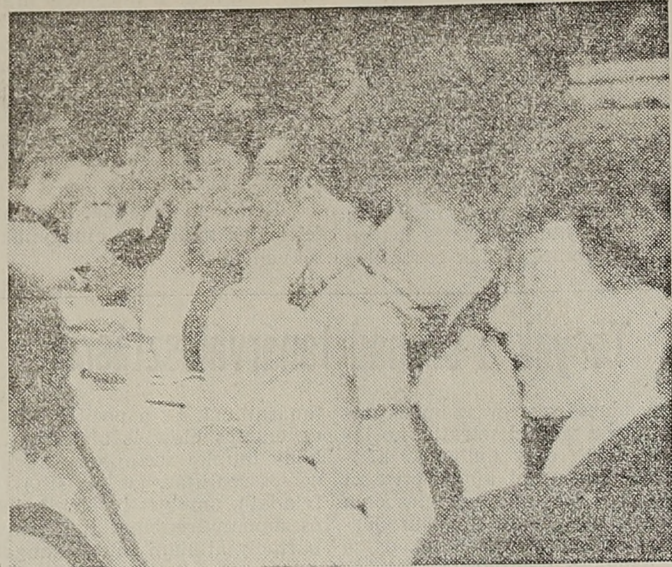
Tamás Gáspár Miklós: Kossuthról a magyar birodalomig

Egyetértett az előadó az a szakirodalomban uralkodó véleménnyel, hogy a nacionalizmus igencsak modern politikai jelenség. Elismerte azt is, hogy a közös etnikai érzések, a csoporthoz tartozás, az engedelmesség a csoportnak, mint viselkedésformák megelőzték a modern nacionalizmust. A különbség az, hogy a modern állam előtti etnikai érzések természetűl adódtak, meg nem kérdőjelezettek és a legkevésbé sem reflektáltak jelenségek.

A modern állam létrejötte után ezek az etnikai érzések alakultak a cselekvés metaforáivá és morális parancsává. A modern nemzethez tartozás olyan erkölcsi maximává válik, amely nem a közösség tagjának cselekvéséről határoz, mint általában az ilyen szankciók, hanem a léteéről.

Felvázolva a magyar nacionalizmus főbb típusait (korántsem a teljesség igényével) előbb az 1848-as típusú nacionalizmust vette számba, amely karrierjét mint „polgári hazafiság” kezdte. Ez Kossuth és a 48-as nemzedék számára, akik a szabadság, igazság, emberi méltóság liberális idealjait vallották, a nemzeti függetlenség és szabadság, a nemzet által uralt állam megteremtése központi feladatává vált — a legnagyobb megalázás olyan államban élni, amelyben nem a te nemzedet dominál, ráadásul jelentős morális hátrány.

Kossuthék számára (francia mintára) magyarnak lenni nem pusztán nyelvet és származási közösséget jelentett, de egyben egyfajta forradalmi magatartást, politikai viselkedést — hasonlóan Marx és Engels véleményéhez, akik a magyarokat a történelmi, forradalmi nemzetek közé sorolták, szemben a kis ellenforradalmi népekkel,

amelyek pusztulásra ítélettek. Mindennek meglehetősen erős következményei lettek a forradalom után, hisz a politikai közösségnek eszerint feltétlenül magyarnak kellett lennie és az ehhez tartozás ezáltal megkívánt egyfajta azonosulást a nemzettel. Így az ezt figyelembe vevő kritérium így hangzott: a nemzethez tartozás feltétele a felsőbbrendűnek tetelezett magyar nyelv és kultúra birtoklása. Az ezen elv alapján működő kormányzat magyrosító intézkedései nyomán nagyfokú asszimiláció indult el a zsidók, a németek, szlovákok körében.

Igen gyorsan jutunk el tehát a kossuthi hazafiságtól a Rákosi Jenő-féle kulturális imperializmushoz és a magyarok által dominált kárpát-medencei birodalom eszméjéhez. Ez a típusú nacionalizmus mégsem tagadta meg teljesen liberális alapjait,

hisz más oldalról toleráns volt azon idegen csoportokkal szemben, amelyek képesek voltak bizonyos polgári és kulturális szokásokat elsajátítani. Epp ezért vált az ország menedékhelyé például az üldözött zsidók számára — másrésztől ez a magyrosítási politika igencsak veszélyesnek tűnt az asszimilálódni nem kívánó nemzetiségek számára.

A magyar nacionalizmus másik fő típusa, amely szintén a múlt században született, de századunkban vált dominánssá (Szabó Dezső majd a harmincas évek népies nacionalizmusa), korántsem birt liberális alapokkal. Ez az új teória tisztán etnikai definíció szerint tekintette a nemzetet, elutasította az asszimilációt, amelyet tragé-

diának tartott a magyarság számára. Az így „felhígított” (Németh László) magyar lét a felelős a trianoni tragédiáért. Liberalizmust és asszimilációt egyként utasított el, számára az előbbi az idegen származással egyenértékű jelvé vált a „felhígulásnak”. Ugyanakkor nem adott megoldást arra, hogy mit kezdjünk a nemzeti közösségből ily módon kizárt csoportokkal. A kétfajta nacionalizmus kölcsönösen kizárja egymást, más politikai recepteket és történelmi elképzeléseket sugallnak.

A román nacionalizmusnak T. G. M. szintén két alapvető típusát vázolta fel. Az egyik a misztikus, transzszilvániai típusú nacionalizmus, amelyben (például Luciaș Blaga és a fiatal Cioran megfogalmazásában) a dicső történelmi múlt és az ősiség tökéletesen premodern elve megszabta azt a fokot, amely mértékben az emberi lényegből részesülnek egyes csoportok.

Az emberi lényeg igazi hordozója Blagának a havasi juhász. A Kárpáton túli „levantei” típus jóval politikussabb és bár erős premodern keleti antiszemitizmussal átitott, mégis talán a magyar polgári (civilis) típusú nacionalizmushoz áll közel.

A transzszilvániai és a magyar népies nacionalizmus, bár etnocentrizmusuk miatt rokoníthatók, alapvetően eltérnek abban, hogy míg a magyar harcos plebejus politikai és magától értetődően erős szociális dimenzióval rendelkezik, addig a román válfaj nem bír ilyenekkel — viszont korántsem zárja ki a totalitáriánus és etatista értelmezést, amelyet a Ceausescu-rezsim ki is használt. Nem utolsósorban ez az egyik oka Románia és Erdély tragédiájának.

Kende Péter: Nemzetállam helyett nemzetközösség

A magyar–román viszályt az jellemzi, hogy kormány-szintén aktív dialógus nincsen, a magyar felfogás szerint azért, mert a román fél elzárkózik a magyar közvéleményt izgató kérdések megvitatása elől, a román felfogás szerint pedig azért nincsen, mert a magyar fél dialógus címén román belügyekbe akar beleavatkozni. A két ország viszonyát gyanakvással teli értetlenség jellemzi, amelynek egyik fontos eleme a félelem. Erdély évszázadokon át a magyar nyelv és kultúra egyik fellegvára volt, és ezzel kapcsolatban a magyarság félelme az, hogy a valaha nagy hírű erdélyi magyar kultúrközpontokból előbb-utóbb semmi sem marad. Ezt a félelmet nemcsak politikai, hanem demográfiai fejlemények is táplálják. A román félelmet az alábbiakban fogalmazta meg Kende Péter: „A magyarok évszázadokon át Erdély uralkodó nemzete voltak, annak elvesztésére sokáig nem nyugodtak bele, s valóságilag ma sem nyugszanak bele. A magyarok ennél fogva potenciális ellenfeleink, s ez nemcsak a magyarországi, hanem a köztünk élő magyarokra is vonatkozik. A magyarok úgy tesznek, mint-ha nem volnának az területi követeléseik, a valóságban azonban nem mondtak le arról, hogy leszakítsák Erdélyt Romániáról, ezért fontos nekik, hogy ott népes és jól szervezett magyar közösségek maradjanak fent. Kisebbségi jogok címén olyan különleges státust követelnek, amely állammá tenné őket az államban, onnan aztán már csak egy lépés volna a Romániából való kiszakadás. A magyarok között, meglehet, van lojalitás is, egészében véve azonban a magyar kisebbség a magyar revizionizmus ötödik hadoszlopja.” Első betekintésre látszik, hogy miképpen az egyik félelem valóságos helyzetből indul ki, a másik fikcióra épül, ha nem is teljes egészében, de jelentős mértékben.

Milyen megoldást képzelt el Kende Péter? A „nemzetiség” fogalmát félrevezetőnek és kártékonynak tartva célszerűbbnek véli, ha népek és etnikumok, nem pedig nemzetiségek együttéléséről volna szó. Ennek előzetes feltétele a vegyesség elismerése. Ha ugyanis egy több etnikumot összefoglaló politikai képződmény „nemzetállam” tekint magat, akkor ebből elege az következik, hogy a főmódoton kívüli elemek csak korlátozott önkifejezéshez juthatnak, s csak egyfajta asszimilációs áran válhatnak az államnemzet egyenrangú tagjaivá.

A nemzetállamokkal az a baj, hogy természetük szerint a nyelvi homogenitás az ideáljuk, extrém esetben pedig a homogenitás fogalma faji, vallási, vagy más metafizikai meghatározást kap. A vegyesség elismerésének alapján önkormányzatokra épülő politikai képviselet jöhet létre, az önkormányzatok összekapcsolására pedig a föderális keretek nyújtanak demokratikus szempontból kielégítő megoldást. Belgium, Jugoszlávia, Spanyolország, Kanada és egy sor további ország példájából tudjuk, hogy a két- vagy többnyelvű állam működése nem problémamentes ugyan, de technikailag kivitelezhető és politikailag is megoldható.

„Nemzetközösség”, amely a közös államterületen együtt élő népek politikai közössége, a politikai nemzet kelet-közép-európai formája: „nemzet” a politikai szuverenitás értelmében, közösség pedig azért, mert vegyes népösszetételű.

Két hallgatolagos konvenciót föltételez: az egyik a területi közösséggel való politikai azonosulás, a másik az államnemzeti dominanciáról való lemondás. Az így definiált politikai közösségeknek a kisebbségi népcsoportok éppoly egyenlő tagjai, mint a többségi nép. Nemzetnek és népként ez a fogalmi szétválasztása csak Kelet-Európában újonság, Nyugat-Európában már régóta elfogadott politikai adottság.

Ezt a szemléletváltozást a hagyományos nacionalizmus nyilvánvaló zsakutója indokolja. A kelet-európai népek szótára nem ismeri a lehetetlen fogalmát. A nemzeti retorikán nevelt közvélemény az egyik országban úgy tesz, mintha a sokmillió kis kisebbségek nem léteznének, vagy egyetlen tollvonással kiküszöbölhetők lennének, a másik országban meg úgy tesz, mintha a sok részre szabdalt nép állami egyesítése még mindig a lehetőségek birodalmába tartozna. A végeredmény kölcsönös félelem, az érintett kisebbségek számára pedig szinte megoldhatatlan lojalitás.

A lapangó magyar–román viszályt csak kétoldali igazításokkal lehet megoldani — szögezte le Kende Péter. 1989-től egy pillanatra úgy látszott, hogy minden lehetséges, s hogy a magyar–román viszony is teljesen új alapokra helyezhető. Mindazok ellenére, ami azóta történt, ennek a reményességnek még nem felelt meg. A romániai magyar kisebbség bizakodási tartalékai még nem merültek ki, s elég volna egyetlen nagyszabású, nagylelkű gesztus, hogy a viszály logikáját a megbékélés dinamikája váltsa fel.

Molnár Gusztáv: Eminescu és az idegengyűlölet

Molnár Gusztáv előadásában Mihai Eminescu magyarság-képet és annak hatásait vizsgálta. Mihai Eminescu (1850–1889) nemcsak a románok legnagyobb nemzeti költője, hanem a Nyugat-ellenes, antiliberális és idegengyűlölő román nacionalizmus megteremtője is. Eppen ezért különös fontossággal bír minden sora, amit rólnak magyarokról írt, hiszen politikai cikkei talán verseinél is még jobban meghatározták az utána következő román értelmiségi nemzedékek mentalitását. Egyik ifjúkori, bécsi kéziratát így kezdődik: „A magyaroktól sohasem féltünk. Túláságosan barbárok ahhoz, semhogy lenyelhessenek bennünket. Olyanok, mint a kő, amely ránk nehezedik, nem mint a nap, mely felszív”. Eminescu a két nép viszonyára a fizika törvényeit értelmezte, és kizárta, hogy ugyanazon a helyen „két test” helyezkedjen el egy időben. A fizika törvényeit, a két nép egymáshoz való viszonyára érvényesítette, mondván,

minél inkább elnyomják a magyarok a románokat, annál nagyobb esélyük lesz az utóbbiaknak arra, hogy „önmagukra összpontosítsanak”, „hogy minden más előtt önmagukat akarják”. „Nyomjátok csak el bennünket — írja —, amíg gyűlöletünk formája immár nem az érzelmek lesz, hanem az értelem. És gyönyörűsége a logika mosolygó gyűlölete, mert igazságos, mert maga az igazságtevés. Ez a mosolygó gyűlölet — a rabszolga gyűlölete zsarnokával szemben... Veszned kell, hogy én lehessenek... Inkább meghalok mint hogy magyar legyek.”

Molnár Gusztáv kifejtette, hogy ezek a szavak mély és maig ható lelki traumáról árulkodnak. S egyben arról is, mennyire más természetű a románok viszonyulása a magyarokhoz, mint a miénk a románsághoz. Számunkra a románok pszichológiailag nem jelentenek problémát. Nagyon komoly politikai, sőt egzisztenciális veszélyt jelentenek, de nem épültek be kiépíthetetlen traumaként lelkünk mélyrétegeibe. Ezt a

traumát — sajátos módon — épp a fundamentalista színezetű román nemzeti öntudatosodás teremtette, hiszen minél régebbi, minél előkelőbb ösöktől származó lakói ók az ókori Dácia-nak, annál felfoghatatlanabb és elviselhetetlenebb számukra, hogy annyi évszázadon keresztül éltek Erdélyben „a magyaroknak kiszolgáltatottan”. Ebből a gyengeségből, a méltatlan állapot kényszerű érzékeléséből fakad a túlzó elfogultság. „Azt akarom, hogy a gyermekeim saját nyelvemen tanuljon, ne a saját nyelvemen is — mondja Eminescu. Nem tudok magyarul, nem kínozzom magam, hogy megtanuljam ezt a szép ázsiai nyelvet. Túláságosan is érzékű a felsőbbrendűségünket a múltvelt magyar nemzettel szemben, eredetünk, nyelvünk, művelhetőségünk vonatkozásában” — teszi hozzá.

Amikor Eminescu sok tekintetben jogos felháborodásában a lehető legélesebb formában szembefordul a magyar politikai nemzet szupremációját hirdető korabeli Magyarországgal, nemcsak egy meghatározott rendszert utasít el, hanem — a már említett trauma ideológiai kivételéseként — a magyarságot, mint olyat, és a románságot a magyarsággal összekapcsoló sorsközösség eszméjét is. Ráadásul

Eminescu szemében „az igazi veszélyt nem Árpád utóai jelentik, hanem a zsidó-német-szlovák fattyú, minden nemzetiségű ördögös elbűsűség”.

Hozzáteszi még, hogy Magyarország „gazdaságilag az osztrák-zsidó kelepelő népség rabszolgájává tette népeit”, a politikai, gazdasági és kulturális életet valóságoslag ellopja a „zsidó látzat-civilizáció” bajnokai, a „liberálisok”. Molnár Gusztáv ezen a ponton felhasználja von Eminescu és Szabó Dezső 1920-ban meghirdetett új magyar ideológiájának között ettől persze sem Eminescu, sem Szabó Dezső zsidóságképe nem lesz számunkra elfogadhatóbb, csak éppen értelmezhetőbb.

A magiszter úri passziója

Beszélgetés Rév István történésszel

Akit nem bélyeg a szakproblémák nyúga. Egy mexikói „baleset” következménye. Tudom, ki költözött a volt belügyi szovjet főrezidens lakásába. A fizetésem kevesebb, mint egy titkárnőé. Soha vissza nem téro pillanat a változásra, a kor színvonalán álló képzésre. Akik a megszerzett pozícióikat látják veszélyeztetve.

Eszközöket, amelyek a változásokat elviselhetőbbé teszik.

Konrád Györgynek, a Látogató és a Városalapító megírásával íróként is sok köze van Budapesthez. De Konrád György Széleányi Ivánnal együtt a hatvanas és hetvenes évek legfontosabb városzociológiai műveinek is szerzője volt. Bár a bölcsészkarra jártam, átjártam Széleányi Iván óráira a közgazdasági egyetemre közvetlenül az előtt, hogy emigrálni kényszerült. Külföldre távozása után is megmaradt a kapcsolatunk, és a nyolcvanas évek legelején, Széleányi Iván felkérésére egy város-történeti szelvényt szerveztem a mexikói Szociológiai Világkongresszuson. Ennek nyomán megválasztották a Nemzeti Város és Regionális Szociológiai Társaság végrehajtó bizottságába. En a végzettségem ellenére sem tekintettem sohasem szociológusnak magam, de ennek a mexikói „balesetnek” a következtében módom volt sok város, városzociológus, város-történet és város-tervező gondjával megismerkednem. Azután Indiában egy újabb szelvényt szerveztem arról, hogy a kiszolgáltatottak a világ különböző városaiiban miképpen szervezik az emberi létezés feltételeit mindennapi ellenállásukat.

Még a Dunát is felparcellázzák

Nem vagyok városzociológus, engem nem általában a város érdekel, hanem Budapest. Amiről többet tudok, mint amennyit minden más helyről egyúttal valamikor is megtudhatok. Ha látok egy házat, tudom, hogy mikor és ki építhette, ki lakhatott benne eredetileg és azután az ötvenes években, mikor lakollathatták ki a lakókat, meddig lakhattak benne társbérletben, mikor kezdhettek dezentifikálódni, vagy véglegesen lepusztulni. Tudom, hogy hol lakott a politikai elit a két világháború között, hol laktak a pártvezetők az ötvenes, hatvanas, nyolcvanas években, és azt is tudom, ki költözött a volt belügyi szovjet főrezidens lakásába, kinek a lakásába költöznek ma be az új politikai elit tagjai.

— Visszatérve a magisztrátushoz, hallottam, hogy voltak olyan aggályok, miszerint működése feleslegessé teszi a fővárosi képviselőtestület működését.

— Nagyon veszélyes lenne, ha nem a választott testületek döntenének, akár a város, akár az ország dolgaiban. A politikai rendszert fenyegető egyik komoly veszély a parlament és általában a választott testületek kompetenciájának kétségbevonása, a döntéseknek áttekinthetetlen és ellenőrizhetetlen bizottságokhoz delegálása. (Ezért kételkedek az olyan elemzések, mint Széleányi Iván publicisztikai írásai, amelyek azt bizonyítják, hogy a magyar pártstruktúra nem fedi le a magyar társadalmat.) A magisztrátus semmiben sem dönthet, sőt testületileg állást sem foglalhat. Csak nyilvánosan felvethet kérdéseket, megfogalmazhat ötleteket és kételyeket. Láthatóan és hallhatóan gondolkodhat anélkül, hogy akár az ízlését megkísérelné, rákényszeríteni azokra, akiket a döntés felelőssége illet.

— Megtudhatnék valamit arról, hogy mikor tartja a magisztrátus első ülését, lesz-e ennek nyilvánossága, és mi lesz a témája?

— A jövő hónap hatodikán lesz az első nyilvános vitafés, ahol meghívott magyar szakemberek és külföldi várospolitikusok elmondják a véleményüket, a város életét ma leginkább befolyásoló kérdésekről, a fővárosi törvényről, a főváros és a kerületek jövőbeni viszonyáról. A nagypolitikában a centralizációt támogató legnagyobb kormánypárt parlamenti képviselőinek módosító javaslatai, és a kerületi polgármesterek sajátos helyzetértelmezése miatt az a veszély fenyeget, hogy a főváros 22, egymással vetélkedő és szembenálló kisvárosra esik szét, amelyeket éles jogi, gazdasági és szociális határok választanak el egymástól. Lesznek reménytelen helyzetbe került kerületek és szerencsésebbek, sok kis, egymástól különböző városka, csak Budapest, mint város nem fog többé létezni. Talán még a Dunát is felparcellázzák egymás között a kerületek.

— Ön milyennek szeretné látni a fővárost?

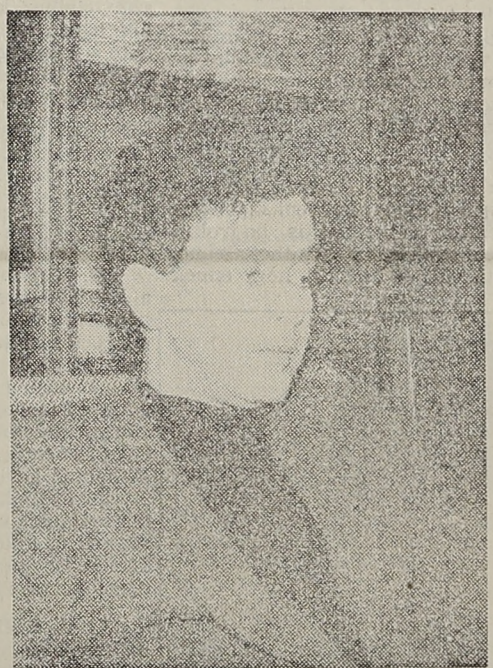
— Olyannak, mint egy színpadot, ahol állandóan történik valami, ahol egy nagyszabású előadás zajlik, amelyet nézni is jó, meg részt is venni benne. Ebből a szempontból a legérdekibb példa New York, ahol minden megtörténhet és meg is történik, amely sosem nyugszik, sohasem áll meg, amely olyan, mint egy mindent jászó hatalmas színház. Olyan városban szeretnék élni, ahol a közterek a közé és nem az államé, amilyenek az én gyerekkoromban voltak. Ahol a köztereket az emberek állandó egyezkedésben veszik birtokukba. Ahol nem előre tervezik meg a parkokba a sétautakat, hanem megnézik, hogy hol vágják át az emberek és csak azután jelölik ki az útvonalak irányát. Ahol mielőtt elhelyezik a padokat, megnézik, hogy honnan süt a nap. Ahol a szegénynek is joga van az emberi méltóságra és ahol a gazdagság sem hivalkodik. Ahol egymás mellett élnek békében a szubkultúrák. Ahol nem a városvezető vagy a magisztrátus akarja eldönteni azt, hogy a sokféle békés életforma közül melyik az igazi.

Nehogy Végvári őrnagy sorsára jusson

Az íható víz és a szívható levegő nekem külön fontos. Sok éve úgy alakult az életem, hogy mindig belekeveredem valamibe, amihez nem értek igazán. De úgy éreztem — lehet, hogy tévesen —, ha a barátaim, meg én nem teszünk meg valamit, akkor senki sem fogja helyettünk megcsinálni, így keveredtem a környezetvédelemben, így lettem hetedmagammal egyik Alternatív Nobel-Díjas alapítója a Duna Körnek, később a Nagymaros Bizottságnak és a Kék Listának. Ma már talán másképpen lesz: nem kell hozzá nem ér-

tőknek csinálni azt, amit a hozzáértők jobban tudnak elvégezni. De volt olyan időszak, amikor a szabad időmben mások nevében írtam elemzéseket, például a nagymarosi vízlepcső gazdasági hatásáról. Volt tanítványommal, Langmár Ferenc újságíró barátommal mi ketten írtuk az Akadémia nevében a kormány elé terjesztett gazdasági elemzést, amelyhez a titkos adatokat egy jó szándékú tervhivatali tisztviselő lopta el számunkra a hivatalból. (A nevét nem mondom, mert a végén még úgy jár, mint Végvári őrnagy.) A minisztertanács tanácsadó testülete nevében készített gazdaságossági elemzést Csáki Csaba felkérésére — aki tagja volt a tanácsadó testületnek — az egyetem két másik oktatójával, Kandler Józseffel és Kerekes Sándorral együtt mi készítettük, s amennyire tudom, ennek az elemzésnek jelentős szerepe volt abban, hogy a Németh-kormány végül a vízlepcső leállítását mellett döntött.

De még egyszer mondom, ezekhez a dolgokhoz csak annyira értek, mint minden városi polgár, akit komolyan érdekel, hogy milyen közegben él. Amihez értek, az a szakmám, hogy gazdaságtörténetet és gazdaságszociológiát tanítok az egyetemen.

— Szeretném, ha rangja lenne az egyetemnek.

Ezzel a gondolattal Rév István leszűkítette a beszélgetésünk körét a városról az egyetemre, ahol 16 éve tanít, majd így folytatta:

— Bár ez a szakmám, ez a fő foglalkozásom, az amit igazán csinálni szeretek, ám ebből nem tudnék megélni. A fizetésem kevesebb, mint egy tanszéki titkárnőé. Mondhatnám, hogy csak úri passzióból tanítok, ez számomra nem egzisztenciális szükség. De nem szívességből tanítok; nekem nagyon fontos, hogy itt lehetek az egyetemen. Sok megítéző ajánlatot utasítottam vissza az utóbbi időben azért, hogy itt maradjak. Ha mindenki elmenne, ki tanítana akkor?

— Vannak-e az egyetemen kívül oktatási tapasztalatai?

— Bár mindig itt dolgoztam az egyetemen, sokféle, sok mindent tanítottam. Régióta tanítottam a Rajk Szakkolégiumban. Az egyetemi óráim mellett nyolc éven keresztül tanítottam egy rajztanár barátommal együtt történelmet egy általános iskola alsó tagozatában. Talán nehezen hihető, de ugyanazt tanítottam, mint az egyetemen. Azt igyekeztünk megérteni a gyerekekkel, hogy miközben a tanár látszólag hideg, objektív tényeket tanít, a gyanútlan hallgatók számára alig érzékelhető módon értelmezi mindazt, amit mond. Sok barátomat meghívtam oda tanítani, Iványi Gábor, aki metodista lelkész, magyarázta el az utolsó vacsorát, tanított a hüsvétről, Rajk László, aki építész, segített egy pestis után újjáépíteni a középkori várost, Jeles Andrásal pedig filmet forgattunk a gyerekekkel.

Tanítottam külföldi egyetemeken is. Princetonban és Berkeleyben. Ott évekig igazgatók egy közép-európai programot itt az egyetemen, amely a kaliforniai és a wisconsini egyetem közös vállalkozása. Az egyetem és a Soros Alapítvány jóvoltából most már közép-európai diákjaink is vannak — Észtországból, Lengyelországból és Erdélyből is —, a jövő tanévtől kezdve pedig tanáraink is lesznek Európa különböző országaiból.

Szerencsés vagyok, mert a 16 év alatt nagyon sok kiváló diákom volt, akik közül so-

kan ma egyre fontosabb posztokat töltenek be. Ők is szerencsések, mert olyan pillanatban születtek, amikor nem kell évtizedeket várni a fontos megbízatásokra. A Fidesz gazdasági tanácsadójának jó része a tanítványom volt. Talán nem véletlen, ha a volt tanítványaim közvetlenül, vagy közvetve részt vesznek a politikai életben, akkor inkább a liberális oldalon tevékenykednek. Sosem tartottam etikusknak titkolni a meggyőződésemet a diákjaim előtt, bár mindig igyekeztem a tanítást és a politikai rokonszenveimet elválasztani egymástól. Emlékszem, amikor a Fidesz megalakult, megpróbáltam néhány kiváló tanítványomat — nem sok sikerrel — lebeszélni az aktív szerepvállalásról. Úgy gondoltam — rosszul mérve fel a helyzetet —, hogy baj érheti őket. Azt hittem, meg fogják akadályozni, hogy elvégezzék az egyetemet. Nem tudtam, lesz-e elég befolyásos ember, aki kiálljon mellettük. Pécsi Verát és engem sokszor megvédett a tanszékvezetőnk, Berend T. Iván és Szuhay Miklós is, amikor a hetvenes, nyolcvanas években, belekeveredve valamibe, az egyetemi állásunk látszott veszélyben forogni.

Pecsenyesítőgetők a bizottságokban?

De nemcsak azért érzem szerencsésnek magam, mert a tanítványaim egyre magasabbra kapaszkodnak, hanem mert tanítani volt jó őket. Kilenc diákom nyert Országos Tudományos Diákköri Versenyt, sokuknak már egyetemista korukban fontos cikkei jelentek meg, nemcsak magyar nyelvű szakfolyóiratokban. Tizenkét hallgatómmal együtt állítottunk össze egy több mint 700 oldalas szöveggyűjteményt az 1945 utáni magyar gazdaság- és társadalomtörténet tanulmányozásához. Ez volt talán az első olyan egyetemi tankönyv, amelyet nagyrészt maguk a hallgatók készítettek.

— Mint az oktatásfejlesztési bizottság tagjának, önnek lehetősége van arra, hogy befolyásolja az egyetem előtt álló változásokat. Milyen célokat követ a bizottsági munkában?

— Nem látható előre, mennyire lesznek képesek a bizottságok az egyetem közvéleménye számára elfogadható anyagokat készíteni. De azt biztosan tudom, hogy a mostani egyetemen, talán soha vissza nem téro pillanat; ha most nem történik jelentős változás az egyetemen, akkor belátható ideig az egyetem nem fog átalakulni. Ha most nem újítjuk meg az egyetem struktúráját, nem fejlesztjük tovább a néhány évvel ezelőtt elindult reform pozitív elemeit, akkor olyan lehetőséget szalasztunk el, mintha a társadalom nem választott volna tavaly demokratikusan parlamentet, mondván, hogy lesz erre még máskor is alkalom.

Nagyon nehéz azonban a helyzet. A most itt tanuló felsőbb éves hallgatóknak — akik befolyással bírnak a hallgatói közvéleményre — nem közvetlen érdeke a változás, hiszen ők már nem nagyon élvezhetik annak gyümölcseit: a változásokból mindenek előtt azok profitálnak, akik majd a jelenlegi hallgatók versenytársai lesznek a közgazdasági piacon. Az itt dolgozó adminisztratív alkalmazottak nagy része — érthető módon — az állását félti. Az itt tanító tanárok közül sokan a szokásjog alapján megszerzett pozícióikat látják veszélyben. Sokan azt gondolják, hogy nincs másról szó, mint arról, hogy most új emberek, vagy a régiak új szövetségeikkel akarják a maguk pecsenyesítőgetőit megcsinálni. Biztosan vannak a bizottságokban is pecsenyesítőgetők; de mégsem csak erről, elsősorban nem erről van szó.

Ha kevesebb oktató lesz

Nem mindegy, hogy ki tanít, mit tanít, hogyan tanít az egyetemen, hogy ki mennyire veszi komolyan azt, amit csinál. Mióta én itt tanítok, soha senki meg nem kérdezte, hogy mit tanítok. Bármit taníthattam volna. Pedig azt gondolom, nem az oktatók autonómiájának megsértése az, ha arra hivatott kompetens testületek véleményét mondanak a tanár munkájáról, egy meghirdetett szemináriumról vagy előadásról, arról, hogy az irodalom, amit a hallgatókkal elolvastattam, valóban a szakma legutolsó szava-e az adott kérdésben. Jó lenne, ha új emberek könnyebben kerülhetnének az egyetemre. Ha a nyílt pályázatokon nemcsak személyek, de oktatási koncepciók is megméretténeek. De nehéz a személyekről és az elképzelésekről olyan szavazással dönteni, amelynél a vetélytársak ülnek a zsűriben...

Sok diákom tanul tovább nyugati egyetemeken, Princetonban, Oxfordban, a Harvardon, de ez elsősorban a saját lelkiismereteségüknek, az egyetemen kívüli tanulmányaiknak, önképzésüknek volt az eredménye. Pedig az a normális helyzet, ha az egyetem ren-

deltetesszerű működése során képes olyan szolgáltatást nyújtani, amelynek eredményeként az itt végzett hallgatók a kor színvonalán álló képzést kapnak. Ez csak akkor következhet be, ha az oktatók nemcsak hivatásuknak, de főfoglalkozásuknak tekinthetik a tanítást. Erre a szűkülő források közepette csak akkor lesz mód, ha racionálisabb lesz az egyetem működése, ha az oktatók a jelenleginél többet tanítanak és ezért lényegesen több bért kapnak. Ez pedig azzal jár, hogy kevesebb oktató lesz az egyetemen.

— A fejlesztéssel foglalkozó bizottságok működése óta, és a várható változások miatt érzékelhetően rászak az egyetem közérzete. Sok oktató félti az állását.

Lesznek nyertesek és vesztesek

— Én szeretném, ha rang lenne ide járni, és itt oktatni, ha strukturálisan megújulna az egyetem. De értelnék tartom a jogbiztonságot is, azt, hogy embereket ne ihessen könynyedén az utcára tenni, megbántani, lehetetlen helyzetbe hozni. Egymással ellentétes szempontokat szeretnék összeegyeztetni, de nem tudom, hogy ezt miképpen lehet. Javaslattal tettem az átalakítás időbeni elhúzására, lépcsőzetes bevezetésére, de azok, akiknek nagyobb tapasztalatuk van az ilyen átalakításokban, mint például Sárközy Tamásnak, úgy vélekednek, hogy a javaslatom alkalmatlan a változások megvalósítására. Sárközy Tamás véleménye szerint komoly változást csak gyors átalakítással lehet eredményesen megvalósítani. Nekem ebben nincs tapasztalatom, tehát nincsenek határos érveim a javaslatom mellett. Mégis úgy gondolom, hogy meg kell találni azokat az eszközöket, amelyek elviselhetőbbé teszik a változtatásokat. Mondom ezt annak tudatában, hogy az átalakítás engem is érinteni fog. Nem lehet előre pontosan tudni, hogy ki az, aki ennek a folyamatnak végül a nyertese és a vesztese lesz. Lehet, hogy a küldöttgyűlés, amelynek a jelenlegi elképzelések szerint végül döntenie kell, leszavazza a bizottságok javaslatait. Azoknak kell elfogadniuk a terveket, akiket azok megvalósulása közvetlenül érint. A feladat nehéz, de reménytelen és nem precedens nélküli: a háromoldalú tárgyalásokon, az asztalnál nemcsak azok ültek, akik a későbbi nyertesek lettek — mégis sikerült.

— Nem keltett nagy szimpátiát az egyetem az a vélemény, amelyet ön az oktatásfejlesztési bizottságban fejtett ki az elit-egyetem igényéről. Azt kell feltételezni, hogy ön figyelmen kívül hagyja a társadalom szociális viszonyait.

— Nem hiszem, hogy ennek az egyetemnek az lenne a feladata, hogy néptöviskolaként működjön, hogy pótolja a középiskolai képzés hiányosságait. Az országban van már több közgazdasági fakultás és közgazdasági főiskola, amelyek között lehet verseny, és szembevető különbség is. A budapesti egyetem alkalmas arra, hogy elméleti közgazdaságot, közgazdasági tudással rendelkező társadalomkutatókat és magas színvonalú munkát végző gyakorlati, gazdasági és közigazgatási szakembereket képezzen. Az egyetem képes lehet, képesnek kell lennie arra, hogy komoly tudást nyújtson, és a másik oldalon szigorú felvételi követelményeket szabjon. Nem a felvehető hallgatók számát célszerű meghatározni, hanem azt a színvonalat, amely alatt az egyetem nem vesz fel hallgatókat. Tudom, hogy mindez rosszul hangzik azok számára, akik úgy érzik, már ma is túlságosan sokan vannak olyanok ebben az országban, akik anyagi, társadalmi, kulturális helyzetüknél fogva hátrányos helyzetből indulnak, és ezt 18 éves korukra nem tudják kompenzálni. Ezeknek a gyerekeknek a számára elérhetetlenné válik az egyetem.

Az egyetem nem vállalhatja magára

Ez súlyos probléma, de nem az egyetem feladata a kormány helyett a szociális gondokat enyhíteni vagy megoldani. A múltban sohasem volt világos, hogy kinek mi a feladata: az egyetemnek politikai és szociális okokból fel kellett vennie olyan hallgatókat, akik nem voltak képesek megfelelő útemben haladni, s így lehetetlenné tették a többi hallgató számára, hogy megkapják mindazt az egyetemről, amit joggal elvártak. A hátrányos helyzeteket a kormányoknak, az önkormányzatoknak, az arra hivatott intézményeknek kell enyhíteni, hiszen nem kérhető a jövő érdekében hivatkozva olyan áldozat senkitől, amelynek a következményeit a gyerekeiknek is viselnie kell. Az egyetem nyújthat segítséget, de nem úgy, hogy szociális szempontok alapján enged a képzés színvonalából. Az egyetem bevezethetné a nyári szemeszter intézményét azzal a céllal, hogy segítsen azoknak, a nehéz helyzetben levő tehetséges gimnazistáknak, akik a maguk erejéből nehezen bírhoznának meg a felvételi követelményekkel.

— Hogyan fogadta a Kedves Oktató kitüntetését, amellyel a hallgatók tisztelték meg?

— Megtisztelve érzem magam. Úgy tudom azonban, hogy ez a mostani minősítés egy esetleges és nem igazán szakszerű közvéleménykutatásnak az eredménye. S noha tisztában vagyok ennek a megtiszteltetésnek a korlátaival, úgy gondolom, fontos, hogy a hallgatók minősítsék az oktatók munkáját. Nem szabadna olyan tanároknak tanítaniuk az egyetemen, akiknek teljesítményével a hallgatók hosszabb távon elégedetlenek. A hallgatók ma már sokat utaznak, hosszabb-rövidebb ideig külföldi egyetemeken is tanulnak, van összehasonlítási alapjuk ahhoz, hogy megítéljék tanáraik teljesítményét. Tanulmányi felgyelmet csak olyan egyetem követelhet a hallgatóktól, ahol magas az oktatási felgyelem. A hallgatók joggal támasztanak magas követelményeket az oktatókkal szemben, s csak ha majd képesek leszünk ennek megfelelni, lesz alapunk arra, hogy folyamatos, kemény munkát várjunk a hallgatóinktól.

Állásfoglalás a jelenlegi egyetemfejlesztési reformbázis munkálatainak előzményeiről és a helyzet értékeléséről

1. Önelégültség nélkül vallhatjuk egyetemünk, hogy újat kereső, meg-megújuló reformjaival évtizedek óta a hazai felsőoktatás egyik úttörője. Ezen hagyományra épített az 1985-ben megindult reformhullám, amelyet egészében véve egyértelműen pozitív kezdeményezésnek tartunk.

Altalános alapelvei közül legfontosabbaknak azokat tartjuk, amelyek a nemzetközi képzési rendhez való közeledést, a képzési ágak világos megkülönböztetését, a tantárgyi struktúra revízióját, új tantárgyak kialakítását, erőteljesebb tantervi kapcsolatokot, a diákok választási lehetőségeinek kiszélesítését, a folyamatos tanulásra való ösztönzést helyezték előtérbe.

2. Az elmúlt két és fél év során természetes módon kiderült, hogy a koncepcióban vannak újragondolást igénylő elemek, s míg az alapelvekben aránylag könnyű egyetértésre jutni, a megvalósítás már korántsem könnyű feladat. Az 1988-89-ben elindított ún. reformévfolyamok az előző évek széles körű vitáiban kialakult tematika és struktúra szerint kezdték el tanulmányaikat és tapasztalatok igencsak vegyesek. Fontosnak tartjuk azonban hangsúlyozni, hogy ha ezek a változások nem indultak volna be, akkor a rendszerváltás óriási lépéshátrányban talált volna bennünket, és most még előtünk állnának azok a korántsem lebecsülhető feladatok, amelyek nagy részén túllépve ma már a továbbfejlesztésen gondolkodhatunk.

Mindezek miatt munkánkat az elmúlt évek tevékenységének folytatásaként tekintjük, de ez nem jelenti azt, hogy egyes területeken ne javasolhatnánk akár jelentős változásokat is.

Az egyetem működésének átgondolására készlet a fentiek mellett az új felsőoktatási és akadémiai törvény folyamatban lévő kialakítása is.

3. Az egyik erőteljes változtatási igény véleményünk szerint a kétszintűséget érinti. Az egyetemünkön kialakított kétszintű rendszert nem tekintjük sikeresnek. A két éves alapképzésben nem sikerülhet annyi gyakorlati ismeretet nyújtani, hogy a főiskolai harmadik év ne legyen túlszűfolt, erőltetett menet egy „praktikus” főiskolai diploma felé. Elvileg sem látszik helyesnek a két első év nagyon széles alapon álló (tetszőleges irányba szakosítható) általános közgazdasági képzését egy év praktikummal „megfejejni”. Az így szerzett diploma nem eléggé versenyképes. Ezt a hallgatók is érzik. Lehetséges, hogy csak a tájékoztatás hiányosságait mutatja, de tény, hogy a hallgatók többsége ezzel a diplomával nem kíván élni, ezt jelzi, hogy igen nagy számban vissza kívánnak térni az egyetemi ágra.

A különböző főiskolákkal az átjárási lehetőség megteremtése is csak elvileg megalapozott. A valóságban nem sikerült egy megfelelő rendszert kialakítani, túlszabályozásra volt szükség, a gyakorlat egyáltalán nem a nyugati típusú átjárás felé mutat.

Véleményünk szerint az alapképzést meg kell tisztítani a jelzett problémáktól, s ez esetben alapjaiban a jelenlegihez hasonló rendezőelvek szerint működhet.

4. Egy másik kulcsfontosságú eleme a 85-ben elindított folyamatonak a tömegképzési igények kielégítése a business területén. A mai szituációban jobbnak látnánk, ha hangsúlytolódás menne végbe: elsősorban a belső tartalékok feltárása,

oktatóink ösztönzése céljából, de amiatt is, mert a business „tömegtermelést” igen sok intézmény (rég és újonnan alakuló) vállalja magára, az a véleményünk, hogy a Közgazdasági Egyetemen a minőségi képzést kell előtérbe helyezni — mind üzleti, mind közgazdasági elméleti, mind társadalomtudományi területen.

5. Az elindított pozitív folyamatok sem tudták azonban teljes mértékben kifejteni kedvező hatásukat, elsősorban két okból:

— a szervezeti (némi formális átrendeződés ellenére) változatlan maradt,

— a gyakorlati végrehajtás során olyan kompromisszumok is születtek, amelyek az eredeti elveknek is ellentmondanak. Feltétlenül szükségesnek tartjuk tehát a tantárgystruktúra újragondolását együtt a szervezeti gyökeres átalakítással.

Szervezetileg nem sikerült kezelni azt a problémát, hogy az első évek képzése szükségszerűen közügy, mert minden hallgatót érint, viszont a felsőbb évfolyamok specializálódása következtében a partikuláris, elsősorban tanszéki, illetve intézeti érdekek egyértelműen megjelennek. Ez önmagában természetes, a baj az, hogy e jelenséghez nincs megfelelő szervezeti mozgásforma.

A gyakorlati kompromisszumokra szemléletes például szolgálhat az ellenőrizhetetlenül elburjánzott alternatív tárgyak jegyzéke, a számonkérés egyes anomáliái vagy a szakirányok helyzete.

6. A szakirányok kialakítása, szabályozása egyáltalán nem tükrözi az előkészítő szakaszban megfogalmazott követelményeket. Már 1987-ben is itt látszott a változatlan struktúrából következő legtöbb engedmény, de ahelyett, hogy a megfelelő irányba korrigálnánk, a jövő évben egy teljesen „hagyományos”, a blokkstruktúrára kísérletiesen emlékeztető szakirányrendszer indulna be. Véleményünk szerint a képzés-korszerűsítésnek egy olyan lényegi, tartalmi eleméről van szó, ahol a tananyagok kontrolljának, az átgondolt választási lehetőségek kialakításának legalább annyira gondos munkáját kellett volna elvégezni, mint az alapozó képzés tantárgyainál. Ez csak minimálisan, részletekben és szakmailag szűk körben (legtöbbször csak tanszéki keretekben) történt meg. Véleményünk az, hogy hiba lenne ezeket a szakirányokat a most érvényben lévő szabályozás szerint szeptemberben elindítani. Bizonyos, már most is nyilvánvaló jelenségek azt valószínűsítik, hogy számos esetben nem feltétlenül kívánatos hallgatói stratégiák alakulhatnak ki. Mindeközben a szakdolgozat megírásának szakszemináriumi rendszere elvileg teljesen változatlan, a szakmai gyakorlatok kérdése megoldatlan, az új típusú államvizsgák kialakításra várnak — tehát amúgy is át kell gondolni az utolsó két évet. Szerintünk ez már megtehető lenne annak az új szervezeti és oktatási rendszernek az ismeretében, amin a bizottságok dolgoznak: a szakirányok beindítása már legyen az új egyetemi vezetés döntése.

7. A megvalósítás során az is kiderült, hogy a rendszer bizonyos elemeiben végiggondolatlan, menet közben szabályozásra, módosításokra szorul és emiatt az amúgy is bonyolult szisztema a kollégák nagy része számára áttekinthetetlenül, túlbonyolítottá, túladminisztrálttá vált — anélkül, hogy ennek

bármilyen előnyét élvezték volna. Ezek a menet közbeni problémák az egyébként lojális kollégákat is passzívvá tették és az egyet nem értő hangokat felerősítették. A képzés-korszerűsítési folyamat első éveiben tapasztalható lelkesedés és egyértelmű jörést eltűnt, sokan az egészet csak a vezetés ügyének kezdték tekinteni.

8. Tagadhatatlan tény viszont, hogy a kétszintűséghez kapcsolódó kritériumrendszer a korábban tapasztalt minimalizmust megszüntette, a hallgatókat fokozottabb tanulásra, teljesítményre ösztönözte. Ha a kétszintűséget el is vetjük, a teljesítményorientáltságot valamilyen formában kívánatos fenntartani. Várható, hogy ezt a környezeti folyamatok alakulása segíteni fogja.

Sajnos a fentebb említett pozitív hatást a számonkérés gyengébb bizonyos mértékig lerontották. Az írásbeliség kezdeti túldimenzionálása, de a tömeges vizsgák egyébként is melegágyaivá váltak a meg nem engedett eszközök használatára való törekvésnek, melynek ma már riasztó példái vannak. Összekapcsolódva egyes tanszékek „liberális” értékelési rendszerével, sajnos az egyébként általunk is tapasztalt teljesítmény-növekedés nem arányos az átlagokban mutatkozó javulással. A számonkérésben radikális változtatásra van szükség, ebben azonban a diákokra is partnerszerep vár.

Szükség van arra, hogy a hallgatók formális és informális képviselői fórumai a hallgatóság hosszú távú érdekeinek megfelelően segítsék a színvonalas, igazságos és kemény feltételrendszer kialakítását.

9. A képzés-korszerűsítési folyamat sikere elsősorban ma-guktól az ebben részt vevő oktatóktól függ. Nem sikerült kellő motivációt találni, a fizetés pedig egyszerűen neveltséges ahhoz, hogy komoly követelményeket lehessen támasztani. A megváltozott külső környezet tőlünk is elszívja az oktatók — nem is a legrosszabbak — egy részét, és örülhetnek, ha másodállásban vagy óraadóként hajlandók részt venni az oktatásban. Olyan szervezetet kell kialakítani, amelyekben legalább magyar eltszinten megfizethetők azok, akik európai szinten tartanak, kutatnak.

10. Ez az alulfizetett, de időnként fellelkesíthető gárda képes volt arra, hogy az indulás időszakában az alapképzés számára új, korszerű anyagokat dolgozzon ki. Az elmúlt éveknek ez az egyik legnagyobb és kézzelfogható eredménye. A tananyag-korszerűsítés a kezdeti eredmények után azonban lelassult, nem folytatódott megfelelő ütemben a tervezett, világszínvonalhoz közelítő tananyagok készítése. A Soros-pályázatok, egyéb nemzetközi lehetőségek után joggal lett volna várható egy szinte robbanásszerű fejlődés. Ez azonban még várat magára. Úgy látszik, hogy még mindig nincs elég ösztönzés arra, hogy a kollégák az energiákat tananyagírásba fektessék.

11. A posztgraduális képzést a graduális rendszer szervezés folytatásaként, kari, tanszéki keretekben folytathatónak látjuk, más egyetemekkel, kutatóintézetekkel, gyakorlati szakemberekkel együttműködve. Mindazok a tevékenységek, amelyeket az OKV, a KTI végez (és esetleg egyéb, most nem folytatott képzési módok) egy új szervezeti felállásban szervezendők.

12. A munka melletti alapképzésről fokozatosan lemondva a képzés-korszerűsítés során a hangsúly a másoddiplomások képzésére tevődött át. A jelenlegi oktatási struktúrában ez logikus lépés, kérdéses azonban, hogy helyes-e? Bizottságunk nem tartja feladatának — ideje sem lévén rá —, hogy a felnőttoktatást a nappali képzéshez hasonló részletességgel vizsgálja és megoldja. Annál is inkább így van ez, mert a folyó képzés kialakítása során — 5 év alatt — sem jutott elegendő idő és energia ennek a kérdésnek a megnyugtató megoldására — hacsak a visszafelkészítést nem tekintjük annak.

Javasoljuk, hogy a munka melletti képzés teljes problematikájának vizsgálatára alakuljon egy különbizottság, ahol elemzik a különböző lehetőségeket és formákat (esti, levelező képzés, kiegészítő képzés, mérnök-közgazdászok, távoktatás, nyári kurzusok stb.).

13. A nyelvtanulás a magyar felsőoktatásban részt vevő hallgatók számára elengedhetetlenül szükséges. Továbbra is a diploma feltételének tartjuk két, legalább középfokú nyelvvizsga megszerzését. A vita azon van, hogy ezeket a nyelvvizsgákat a hallgatók milyen egyetemi lehetőségek igénybevételével szerezhetik meg. Ennek kimunkálására az oktatási és szervezeti javaslatok szerves részeként kerül sor.

14. A minőségi képzés és a kiváló oktatók megtartásának szükségessége egyaránt igényli azt, hogy az egyetemen a jelenleginél lényegesen jobb lehetőségeket teremtsünk a tudományos kutatómunka számára. Világos tudományos kutatási stratégiát kell az egyetemnek kidolgozni (erre a megelőző évek reformjai során soha nem került sor), ennek szakmai, szervezeti és pénzügyi konzekvenciáit levonni és mindent megtenni a feltételek megteremtésére. A kutatástámogatások, utazási támogatások, ösztöndíjak tekintetében méltányos és egyértelmű normarendszert kell kialakítani, biztosítva az elbírálás után a nyilvánosság kontrollját.

REFORMBIZOTTSÁGOK

Ki fizet a végén?

Közgazdasági vita

„1990 a magyar nemzet történetének nagy fordulata... A monetáris helyzetet Várhegyi sikeres politikai fordulatot az Éva, Sándor László, Spéder ország lakossága azonban csak akkor fogja teljesnek tekinteni, ha az állampolgárokak a legjobb években is — a nyugati mintákhoz képest — csak szerény életszínvonal-javulást biztosító és most már évek óta stagnáló szocializmus után véget tudunk vetni a gazdaság területei gyengülésének és instabilitásának.” Tardos Márton nyitott meg ezekkel a gondolatokkal egy olyan közgazdasági vitát, amelyet a Közgazdaságtudományi Intézet rendezett tavaly. A zárkóvó talákozó előadásait, vitáját most könyvként olvashatjuk.

Rabár Ferenc, Szántó Anikó, Erdős Tibor, Oblath Gábor tartott előadást az államháztartás és a fizetési mérleg témakörében. A vitában többek között Hetényi István, Med-

H. E.

Pártérdekektől független rektort

Április, május a küldötttervezet ideje még odébb van, de a rektorválasztás témája a magánbeszélgetések során már első helyre került. Folyik a reformbizottságokban a munka, készül az átalakítási terv, amelyben eldöntik, mire van szükség és mire nem, kire igen és kire nem. De hát tudjuk, ez mind csak terv, mert az i-re a pontot az új rektor teszi majd fel. Vagyis, ha ő elfogadja, akkor a tervből gyakorlat lesz. És ha nem? Hát ez az. Ezért érdekel mindenkit, vajon ki is lesz a rektor.

Andorka Rudolf professzor úrhoz fordultunk a kérdésünkkel:

— Ön mire gondol, ki lesz az egyetem rektora? Sokan emlegetik a bizottsági vezetőket, mint számbajöhető személyiségeket, s mint olyanokat, akik valóban a legjobb menedzserei lehetnének az általunk elkészített átalakítási terv megvalósításának. De talán nem mondok újat önnek azzal, hogy emlegetik a rektorjelöltek között az ön nevét is. Vállalná-e a rektori megbízást? Érdekes, hogy jól értesülten egyesek még annak a pártnak a véleményét is ismerni vélik, amelyik egyetért, vagy támogatja bizonyos személyek rektori jelölését. Az ön nevével például az MDF-et hozzák kapcsolatba. Mi erről a véleménye?

— Természetesen engem is foglalkoztat az a kérdés, hogy ki lesz egyetemünk rektora. Kornai Jánost sokan, közöttük egyetemi hallgatók szívesen látnák rektorunkként. Mivel őt tartom a legnagyobb tudományos teljesítményű és tekintélyű magyar közgazdásznak, én is ideális rektorjelöltnek tartom. Magánlevélben meg is kérdeztem, mit szólna hozzá, ha az ő jelölését javasolnám?

Néhány nappal később telefonon felhívott Amerikából, és sajnos azt mondta, hogy kőszöni a bizalmat, de nem akarja a professzori állását a Harvard Egyetemen feladni, és ezért nem vállalná a rektorságot. Különbön a következő hetekben hazaérkezik, így

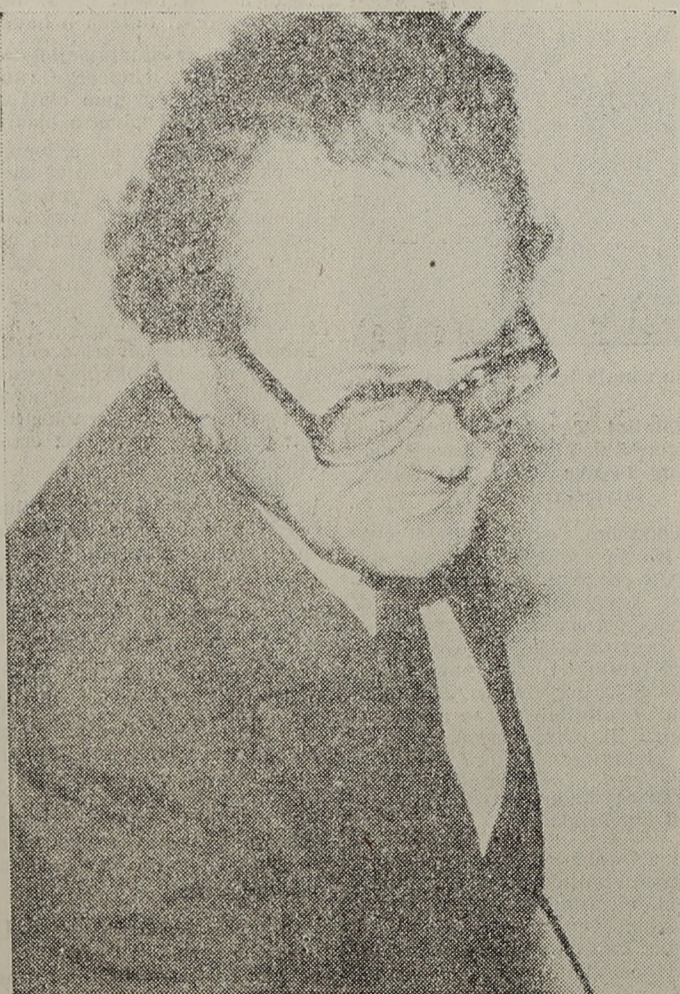
személyesen is meg lehet őt kérdezni.

Nagyon sok érv szól amellett, hogy Chikán Attilát válasszuk rektornak. Teljes szívvel és erővel támogatnám mind a megválasztását, mind a rektori tevékenységét.

Jó megoldásnak tartanám azt is, ha Csáki Csaba maradna rektor, eredeti megbízatásának végéig. Az a véleményem, hogy nagy érdemei voltak az egyetem megreformálásában, ezért ésszerű lenne, ha ő vinné tovább a reform vezetését.

Az elmúlt hetekben sokan fordultak hozzám azzal a kéréssel, hogy vállaljam el a rektorjelöltséget. Mindenkinek azt válaszoltam, hogy egyrészt egyetemi tanár szerintem nem zárkozhat el kategorikusan kollégáinak azon megítélő kérése elől, hogy vállalja el a rektori, vagy más egyetemi vezető tisztség betöltését, másrészt a rektori megbízatás vállalása nagy áldozatokat követelne tőlem, mert szükségképpen a tudományos munkától vonna el időt és energiát. Először is ambícióm pedig az, hogy tudós és jó oktató legyek.

Ma sem tudok határozott igennel vagy nemmel válaszolni. Döntésem elsősorban attól fog függeni, hogy az egyetemi kollégák és a hallgatók részéről mekkora bizalmat fogok érezni, továbbá attól is, hogy a három reformbizottság javaslatai alapján a küldöttközgyűlés milyen hatá-

Egy rektorjelölt?

rozatokat hoz, többek között hogyan alakítja a rektori, vagy elnöki munkakört. Ezeknek a kérdéseknek a tisztázása előtt elhamarkodott lenne a rektorság vállalása kérdésében dönteni.

Utolsó kérdésén némileg meglepődtem. Nem voltam, nem vagyok és minden valószínűség szerint nem is leszek semmilyen párt tagja. Politikai, tudományos és személyi kérdésekben való állásfoglalásaim pártoktól és szervezetektől függetlenül saját magam alakítom ki. Azoknak, akik a kérdésben foglalt értesülést terjesztik, ajánlom, hogy olvassák el Hegedűs

Versenyezzünk!

Sok szó esik manapság a versenyről. Olvashatunk róla az oktatásfejlesztési bizottság jegyzőkönyveiben, a Közgazdász havi lapjain, de előszeretettel emlegetjük, sőt hivatkozunk rá mindennapi beszélgetéseink során is. Nem mindig vagyok meggyőződve azonban arról, hogy ki mit is ért valójában versenyről. A szabályok pedig eléggé egyértelműek, legfeljebb magyarázni, vagy félremagyarázni lehet azokat.

1. Igazi versenyről akkor beszélhetünk, ha a lehetőség a versenyző számára mindegyike számára adott. Általános módszer természetesen az ún. kvalifikáció. Aki ennek során nem bizonyít, illetve alacsony szinten bizonyít, az a tényleges versenyen már nem indulhat, hiszen csak felesleges költséget, erőforrás-leszámítást jelentene. A kvalifikáció azonban mindig tényleges, objektív teljesítményt és nem feltételezést, szubjektív megítélést jelent.

2. Versenyről csak akkor beszélhetünk, ha a résztvevők azonos feltételek között versenyeznek, vagyis biztosított az esélyegyenlőség. Általában nehezebb legyőzni azt, aki előbb indul. Szinte lehetetlen akkor, ha az előbbi indulás párosul a másik által kidolgozott technika alkalmazásával. Meg nem engedett eszközök, magatartás alkalmazása szintén csökkenti az esélyegyenlőséget.

3. Versenyezni azonos kategóriákban szokás. Általában nem hasonlítják össze a 100 méteres gyorsúszás és a 100 méteres síkfutás eredményeit. Egy azonban biztos, a csúcs az bármely sportágban csúcs, mint ahogy a gyenge teljesítmény is egyértelműen megítélhető. Az azonos kategória mellett az azonos követelmény szintén fontos versenykritérium. Versenyt nyerhet valaki 100 méteren 12 másodperccel míg egy másik futó másik versenyen 10,4-gyel is csak ötödik.

4. Végül a versenyben nagyon fontos szerepe van a közönségnek. Van, amikor kifejezetten ő dönti el, hogy ki volt a jobb. Ebben a vetületben is megfogalmazható az igazi verseny kritériuma. A közönség a tényleges teljesítmény és ne különböző manipulációk alapján döntösk.

Az üzleti etika hozzátartozik az üzleti világhoz. Igaz, hogy tanítása az utóbbi években került előtérbe. Joggal kifogásolták, az USA-ban működő business schoolok tantervében annak korábbi hiányát, a túlzott üzleti orientációt. Pedig ki mondaná, hogy ők nem a verseny hívei.

Figyeljünk tehát mi is oda az oktatási és kutatási etikára, mert attól, hogy a reformok, a változások rendszerében, az egyszemélyes csatákban a verseny európaijában nem is derül ki azonnal, hogy tulajdonképpen nem is tényleges versenyről van szó, hosszabb távon a versenytársak, a közönség, vagy mindkettő rájön arra. Ne rontsuk a tiszta versenyek gyümölcsöző hatását!

M. T.

„Ez nem bölcsészképzés”

Az általános társadalomtudományi kar tanácsának február 13-i ülésén először a reformmódszer oktatási tapasztalatait tekintették át a jelenlévők. A négy szaktárgyval foglalkoztak, közülük is elsősorban a már befejezett egyetemes gazdaság- és társadalomtörténeti kurzussal. **Csató Tamás**, a tárgy oktatója fölvetette, hogy az egy fél-heti helyett négy óra helyett jobb lenne a két fél-heti kétórás rendszer, ehhez csatlakozott **Agh Attila** azzal a megjegyzéssel, hogy a politikaelméleti tanszék is ott szeretné látni tárgyát a szakosodás első felében, tehát a két fél-heti kétórás megoldásban. A diákképviselők megosztottak voltak ebben a kérdésben. **Andorka Rudolf**, a társadalomszervezet tárgy oktatója nem kifogásolta sem a kurzus helyét, sem óramegosztását. **Jeney György** ismertette a negyedik szaktárgyat, az összehasonlító társadalompolitika tervezett tematikáját. A négy tárgyat **Papp Zsolt** megvizsgálta abból a szempontból, hogy a bennük szereplő ismeretanyag közvetít-e olyan tudást, amire ki lehet adni a társadalomtudományi diplomát. Értékelése szerint kirívó hiányosság, egyenlenség nincs a tárgycsoportban, ugyanakkor jó lenne, ha a politológia tematikája bővülne politikai szociológiai résszel, a társadalmi szerkezet tárgy nemzeti kitérővel, a társadalompolitikáról meg nem lenne hasznatlan leszögezni, hogy állami társadalompolitikaként a leépülés állapotában van, s helyette a közösségi építkezés jelenik meg.

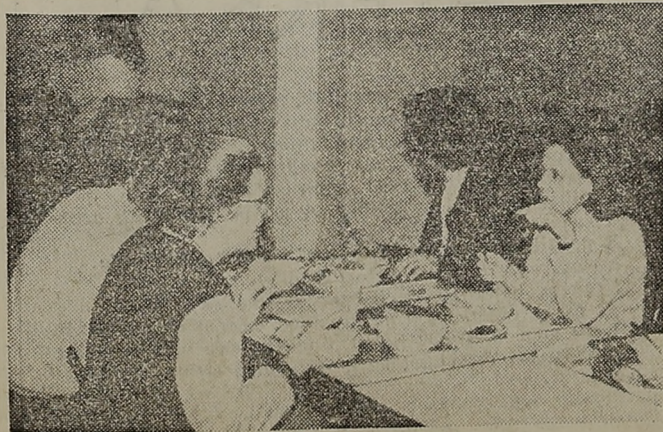
A testület evidensnek tekintette és támogatta azt, hogy a

politikaelméleti tanszék a nemzeti politikatudományra változtassa. Ezek után a szakalternatív tárgyakról esett szó; a diákok azt kérték, hogy legyen belőlük nagyobb választék — ennek a jelek szerint semmi akadálya sincs. Néhány óvatosságot követően a tanszék foglalkozott a tanács a választható tárgyakkal kapcsolatos kezdeti — technikai okokból még meglehetősen hiányos — statisztikával, majd az 1991/92-es év operatív tantervét vette tudomásul a testület.

Áttekintést kaptak a tanács tagok arról a pályázatról, amit egy négytagú oktatási bizottság készített a társadalomtudományi képzés jövőjéről. A főbb megállapítások az alábbiak voltak: a közgazdasági alapú társadalomtudományi képzésre szükség van, és az nem keverendő össze a bölcsészképzéssel; a közgazdászoknak is szükségük van társadalomtudományi képzésre; ennek megalapozása a jelenlegi oktatási struktúrában jó; a szakirányok jók, számuk a jövőben növekedhet; a szakot elvégzők olyan közgazdászdiplomát kapjanak, ami megjelöli szakukat, szakirányukat; a társadalomtudományi kar maradjon meg; nyelvi képzés, nyelvi intézet, nyelvtanulási lehetőség, nyelvvizsgálási lehetőség kell az egyetemen belül.

A hallgatókat érintő további információ, hogy a dékáni hivatalba folyamatosan további szabad alternatív tárgyak tematikája érkezik a tanszékéről, határidő után. Ezeket a kiadott tájékoztatók nem tartalmazzák, de a lista a dékáni magától megtekinthető és az ezek közül választott tárgyat beszámítják.

M. G.

Ebéd, menzajegy nélkül Fotó: Salamon Cs.

Kell Ez Nekünk! (KEN)

Ha dereng még valami számodra eme három betű, miből maradnál ki, ha nem láttán, akkor nem tartok attól, hogy Te nem leszel itt az ideig KEN-en. Ellenkező esetben (tehát ha ez a három betű semmi különösét nem mond Neked) enged meg, hogy néhány szóval megvilágítsam,

mozgósító erejükkel méltán emelkedtek ki

más magyar egyetemek és főiskolák hasonló volumenű rendezvényei közül. Ahhoz, hogy ez most is így történjen, Rád is szükség van. Legyel részese egy hagyomány felújításának, tevékeny részvétellel

járulj hozzá az egyetem közösségi szellemének felelősségéhez, s nem utolsósorban, szórakozz felszabadultan. ... hiszen április 18-án, csütörtökön megnyitják a Pokol (pince) kapui, és

Fölkérésre megírták

Az oktatásfejlesztési bizottsági ülés legközelebb március 1-jén tartja összejövetelét jelentette be Chikán Attila február 15-én. Ezen az ülésen került sor a pályázatok és a hozzászólások értékelésére is. A pályázat elbírálásánál elsősorban a pályázatnak, illetve véleménynek a reformfolyamathoz való hozzájárulását, annak gondolatébresztő voltát kell mérlegelni. Utóbbi pályázatot nyújtott be még utólag **Kovács György** kandidátus, a BKE képzési, szervezeti és pénzügyigazdálkodási koncepciójának kialakítása címmel. A megjelent pályázatokhoz kapcsolódó fölkérések frászművei is beérkeztek. Hozzászólást készített: **Andorka Rudolf, Angyal Adám, Ballér Endre, Balázs János—Elek Sándor—Hrubos Ildikó, Berend T. Iván, Sz. Berki Éva, Bordáné Rabóczki Mária, Csépai János, Dancs István, Eszterhai Tamás, Forgó Ferenc, Gázó Ferenc, Zalai Ernő, Papp Zsolt, Mészáros Ta-**

más, Gergely István, Hámori Balázs (Bögel György, Medvegyev Péter), Hegedűs T. András, Kerekes Sándor, Kerékgyártó Györgyné, Kovács Géza, Kupcsik József, Madarász Aladár, Matits Agnes, Medvegyev Péter, Melega Tiborné—Sándorné Krisz Éva, Tóth Anikó, Vastag Gyula, Zelkó Lajos. Ezt követően a bizottság ráért a Chikán Attila által készített **tantervstruktúra-tervezet és a szakképzés megújítására.** A vita befejeztével Chikán Attila kérte az albizottságokat, hogy a megvitatott anyag logikájában készítsék el a saját tervük változatát a szakképzésre vonatkozóan. Végül a bizottságban **számba vették azokat a témákat, amelyekről még nem volt szó.** Így többek között a tudomány-szervezés-kutatást; a tanárképzést; a posztgraduális képzést; a felvételt, az esti levelező képzést; a diplomaszerezési feltételeit, a számonkérést és a szakszemináriumokat.

Jegesek

Fotó: Forrai Zsolt

Az egyetemi hallgatók állami támogatásáról az 1990/91-es tanév első felében

Az elmúlt felében az állami támogatások nominálisan és reálértékben is növekedtek: eredményes volt az ösztendiosztrációsorozat. (Lásd erről az 1. táblázatot is.)

1. sz. táblázat: Az egy főre jutó állami támogatások az előző év százalékában

1988	126 százalék	1989	131 százalék
1990	137 százalék	1991	146 százalék

Az alábbi (2. sz.) táblázat 4 évre visszamenőleg bemutatja az egy főre jutó állami támogatások alakulását és szerkezeti összetételének változását.

2. sz. táblázat: Az egy főre jutó állami támogatások alakulása 1987—1991. (forintban)

	hallgatói jövedelemkiegészítő pótlék (1)	étkezési támogatás (2)	tanulmányi ösztöndíj (3)	szociális ösztöndíj (4)	egyéb támogatás (5)	összesen (6)	ösz-sze-sen (7)
1987.	4427	1307	3512	507	4709	492	14954
	29,6%	8,7%	23,5%	3,4%	31,5%	3,3%	100%
1988.	7564	2728	3905	563	3661	471	18892
	40,0%	14,4%	20,7%	3,0%	19,4%	2,5%	100%
1989.	11551	3895	5164	538	3212	460	24820
	46,5%	15,7%	20,8%	2,2%	12,9%	1,9%	100%
1990.	17708	3093	7734	439	4428	484	33886
	52,3%	9,1%	22,8%	1,3%	13,1%	1,4%	100%
1991.	25448	0	14542	488	8483	390	49351
(terv)	51,6%	0,0%	29,5%	1,0%	17,2%	0,7%	100%

Lábjegyzet:
(1) 1990. szeptemberétől a jövedelemkiegészítő pótlék megszűnt. A táblázatban szereplő tételek tartalmazzák a helyébe lépő alaptámogatásra fordított összegeket.
(2) A külön étkezési támogatás 1990. szeptemberében megszűnt, illetve beépült az alaptámogatásba.
(3) Általános és kiemelt ösztöndíj együtt.
(4) Az 1991. évi köztársasági ösztöndíjat az 1991. januárjában érvényes összeg alapján számítva.
(5) Szociális segéllyel és albérleti támogatással együtt.
(6) Szakmai gyakorlatra, a HTT támogatására (1990. szeptember óta), közművelődési célokra, tanulmányi kirándulások támogatására stb. 1991-től a szakmai gyakorlat idejére járó különjuttatás megszűnt.
(7) A továbbiakban az elmúlt félv tendenciát elemezzük. A korábbi évekhez képest új szituációba került a diákléti önkormányzat: egy miniszteri rendelet az egyetemre bízta az állami támogatások teljes elosztását, beleértve azt is, hogy milyen jogcímenek szerint oszlik fel. Erről az október elején megtartott hallgatói gyűlés döntött. Ime a tény-számok:

az „alvilág” szellemei előzőnk a Földet

(földszint), hogy magukkal ragadjanak, ha legalább április 20-ig fel nem jutsz a Menyör-szágba (I. emelet). A túlvilági lényekkel való csatározás közben is jusson figyelmed a gazdasági folyamatokra, mert a tőzsdén (mely a félreértések elkerülése végett nem lesz kompatibilis a Váci utcában működő versenyezzel)

nagyot nyerhetsz vagy nagyot bukatsz.

(Ide tartozik a hír, hogy George Bush, amerikai elnök, szövegében utal a Menyör-szágba, hogy hivatali elfoglaltságai miatt nem lehet személyesen jelen az idején.) No, mindez persze csak a hab a tortán, vegyük hát alaposabban szemügyre a történet magát.

A KEN lényegét önszervező, és úján létrejövő 30—50 tagú csapatok versenye jelenti

majd, amelyek közül egynek talán Te is tagja leszel. A verseny a közönség bevonásával már az első nap (tehát még egyszer: április 18., csütörtök) délutánján megkezdődik a csapatok között. A versennyel párhuzamosan is futnak programok. Igyekeztünk megmenteni azokat a formákat, amelyek a korábbi KEN-eken jól sülték el. Így az

első nap estéjét táncbázis, táncverseny zárja.

A második napon a csapatok közötti vetélkedés méretei kiterjednek egész Budapestre. S az áldozatok számának növekedésével a verseny egyre éleződik. Te is inkább résztvevő akarj lenni, mintsem áldozat. Ezt a napot a KDC zárja majd. Hagyományosan. Mint ahogy a harmadik napot ugyancsak hagyományosan sportversenyek

nyitják, melyekbe minden érdeklődő beállhat, és tetszése szerinti csapatot támogathat. E nap estéjén jól szelektált programok bőséges választékával zárul a KEN, melyekből is kiemelkedik az egykori rektorválasztás pótlásáról gondoskodó, avagy ennek modernített változatoként felfogható ceremónia: a

Pokol arkangyalának, Luci Ferencnek megválasztása.

Forró könnyhullatok között bejárja kapuit a tőzsde, az alvilág szellemei is visszatarodnak a Pokol fenekeltenségébe.

Azt mondd, hogy ez jó lesz így? Ennek örülök. Azt mondd, még sok minden hiányzik ebből? Ennek még jobban örülök. Bármilyen véleményed, kérdésed merült fel ugyanis, vagy ha segíteni akarsz, netán valami nem tetszik, tartsd csak Magad nyugodtan ahhoz, hogy ez a KEN Érted lesz. Ne

légy hát rest, sem bátoratlan, és ha bármilyen hozzájárulód van, azt oszd meg velünk, a szervezőkkel, mégpedig azon az úton, hogy keresd meg Palaczk Pétert, aki a Kinizsi utcai kollégium 612-es szobájában már ebben a percben is minden ötletedre nyitottan vár Téged.

Reméljük a KEN-t Te is a Magadénak érzed majd, és együtt mondhatsz a befejezés után: Kellett Ez Nekünk!

(ozzy)

Felhívás!

Csapatok jelentkezését várjuk: Palaczk Péter, Kinizsi-kollégium, F 612. szoba.

Jelentkezési feltételek: 1. Csoportkép a 30—50 tagú csapatról, a hátán minden tag által aláírva; 2. Fénykép a csap-

pat Luci Ferenc jelöltjéről; 3. Minimum 100 támogató aláírás az egyetemi hallgatóktól; 4. Minél több a pokollal és a mennyországgal kapcsolatos tárgy összegyűjtése. Jelentkezési határidő: 1991. március 15.

Bevételek (ezer forint)	Kiadások (ezer forint)
1. Előző félévről áthúzódó tételek: szakmai gyakorlatra és havi jövedelemkiegészítésre	1. Szakmai gyakorlatra és a nyári hónapokra jutó jövedelemkiegészítésre
7 048	7 048
2. A nappali tagozatos hallgatók állami támogatására szept.—dec. közötti havi 3500 forint fő	2. Alaptámogatásra
35 826	22 483
3. Köztársasági ösztöndíjra	3. Tanulmányi ösztöndíjra
743	13 768
	Ebből:
	3a: Kiemelt ösztöndíjra
	3b: Köztársasági ösztöndíjra
	225
4. Január havi állami támogatásra	4. Köztársasági ösztöndíjra
12 472	743
5. Tandíj	5. Rendszeres szociális támogatásra
360	6 185
	6. Rendkívüli segélyre
	511
	7. Albérleti támogatásra
	880
	8. Egyszeri támogatás decemberben a szociális helyzet alapján
	1 000
	9. A HTT támogatására
	100
	10. Juttalmazásra
	76
Összesen:	52 794

A szufficit egyik oka, hogy a január havi támogatások fedezésére szolgáló összeg csak a januári kifizetések után vált ismertté, a másik — ezzel összefüggésben —, hogy a támogatások emelése februárban kerül sor.

A hallgatói gyűlés döntésének következtében a kiadások szerkezete átalakult. A tanulmányi ösztöndíjra fordított összegek az előző év hasonló időszakához képest mintegy két és félszeresére emelkedtek. Ez lehetővé tette, hogy megközelítsük azt a szintet, ami már elfogadható tanulmányi ösztöndíj gyanánt. A legkiválóbb hallgatók havi 5750—8000 forintos támogatásban részesültek e jogcímen (köztársasági ösztöndíjjal együtt), és az átlagos összeg is meghaladta a 2000 forintot (ha csak az ösztöndíjban részesülőket vesszük alapul).

A rendszeres szociális támogatásra fordított összeg szintén jelentősen emelkedett. E juttatásban a (nappali tagozatra beiratkozott) hallgatók 30 százaléka részesült. A korábbi évekhez hasonlóan folytattuk az árva és a gyermekük saját háztartásukban ne-

velő hallgatók kiemelt támogatását. Karácsony előtt a 600 forint alatti egy főre jutó jövedelemmel rendelkezők egy-szeri 1000 forintos támogatásban részesültek.

Az alaptámogatás összege a többihez képest viszonylag kevésbé ütemben emelkedett. Védőknek 2250 forint/hó, pestieknek és bejáróknak 1500 forint/hó, jutott e címen.

Jelentős szerkezeti változás volt az étkezési jegyek megszüntetése (a támogatás összege beépült az alaptámogatásba); valamint az, hogy mindenféle támogatást évente csak 10 hónapon át — azaz a nyári hónapokra nem — folyósítunk. Ugyancsak újítás, hogy minden hallgató csak annyi féléven át részesülhet állami támogatásban, ahány félévet a tanterv előír a diploma megszerzésére. Vagyis akár halasztás, akár félévismétlés miatt a megismételt félév idejére támogatás nem folyósítható, illetve csak annyi hónapon át, ahány hónapon a hallgató nem kapott támogatást az előző évben. (Méletnyességei: a szociális támogatás tekintetében az EDJB kivételt tehet.)

EDJB

Elsősök, másodikosok figyelem!

A Széchenyi István Szakkollégiumban idén februárban is indulnak érdeklődő elsősök, másodikosok számára nevelőtanáraink, diákjaink vezetésével társadalomtudományi témájú kurzusok. Ezek egyrészt

lehetőséget nyújtanak szakmai munka folytatására, másrészt a kurzusok révén az esetleges jövőbeli felvételizők betekintést nyerhetnek a szakkollégium életébe.

Most pedig röviden a kurzusok témájáról:

De nehéz az iskolatáska

A kurzus témája oktatás-pszichológia *Pierre Bourdieu* munkái alapján, illetve oktatástörténet egy kicsit részletesebben megvizsgálva az 1945 utáni iskolatörténetet. A kurzus vitavezetői: Czirják Imre, Jandácsik Gábor, Máté Dániel.

Akinek ez a néhány szó vagy a szakkollégium plakátjain található bővebb információ felkeltette az érdeklődését, az jelentkezzen a szakkollégium (Bp. IX., Ráday u. 43-45. II. em.) 204-es szobájában.

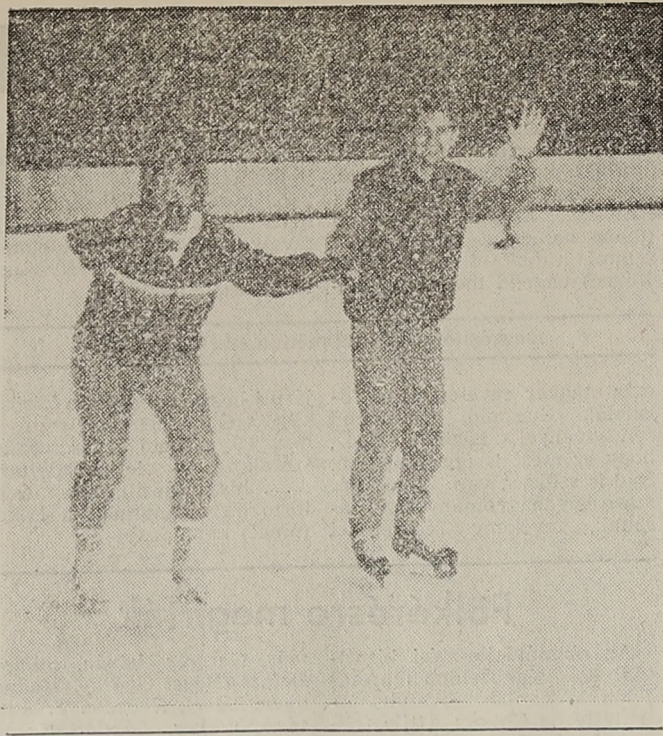
Excentrikus világ- és emberképek

(manierizmus, romantika, egzisztencializmus)

A fenti szellemi irányzatok világ- és emberképe problema- tikus, a világ egészéért nem elgondolható, s az egyénnek nincs meghatározott helye és szerepe. A korábban monolit világkép pluralizálódik, megszületik a modern természet- és társadalomtudomány és az újkori művészet. A kurzus

olyan esztétikai és filozófiai művek elemzésén alapulna, amelyekben ez a plurális világ és emberkép tárul fel. A szeminárium vezetője *Gulyás Gyula*, a szakkollégium nevelőtanára. A jelentkezőket szívesen várjuk a szakkollégiumban (Ráday u. kollégium II. em.).

Széchenyi István Szakkollégium

Sporthírek

RÖPLABDÁS LÁNYAINK az utolsó bajnoki mérkőzésen a Dutép csapata ellen 3:2 arányban győztek, s ezzel pillanatnyilag a 14. helyen állnak az NB I-ben. Az Országos Főiskolás döntőbe jutásért a Nyíregyházi Tanárképző ellen Budapesten tartott mérkőzésen 3:1, míg a visszavágón Nyíregyházán 3:2 eredményt értek el. **A csapat legjobbjá Karsai Zsuzsi volt, Kovács Kinga** remek teljesítményével hozzájárult a győzelemhez, s az egész csapat dicséretet érdemel. **A főiskolás döntő április 13-14-én Egerben lesz.**

NŐI KOSÁRLABDÁZÓK, a másik NB I-es csapatunk. Az NB I-ben maradásért játsszák az elkövetkező hetekben mérkőzéseiket, ezért minél többen gyertek szurkolni, buzdítani őket. Legközelebbi mérkőzések időpontjai: március 2., szombat 11 óra, Kinizsi u. a BKV Előre ellen; március 3., vasárnap 11 óra, Kinizsi u. Ferencvárosi Vasutas ellen; március 10., vasárnap 15 óra, Kinizsi u. TFSE ellen.

AZ ORSZÁGOS FŐISKOLÁS DÖNTŐBE jutásért a lányok a SOTE csapatával kerültek össze. Az első összecsapásra március 11-én 16 órakor kerül sor a SOTE Zágrábi úti sportcsarnokában, míg a visszavágó március 27-én 16.45-kor lesz a Kinizsiben. **A döntőt május 1-5-ig Pakson rendezik, reméljük csapatunk is képviselteti magát rajta.**

Következő lapszámunkban beszámolunk többi csapatunk eredményeiről is.

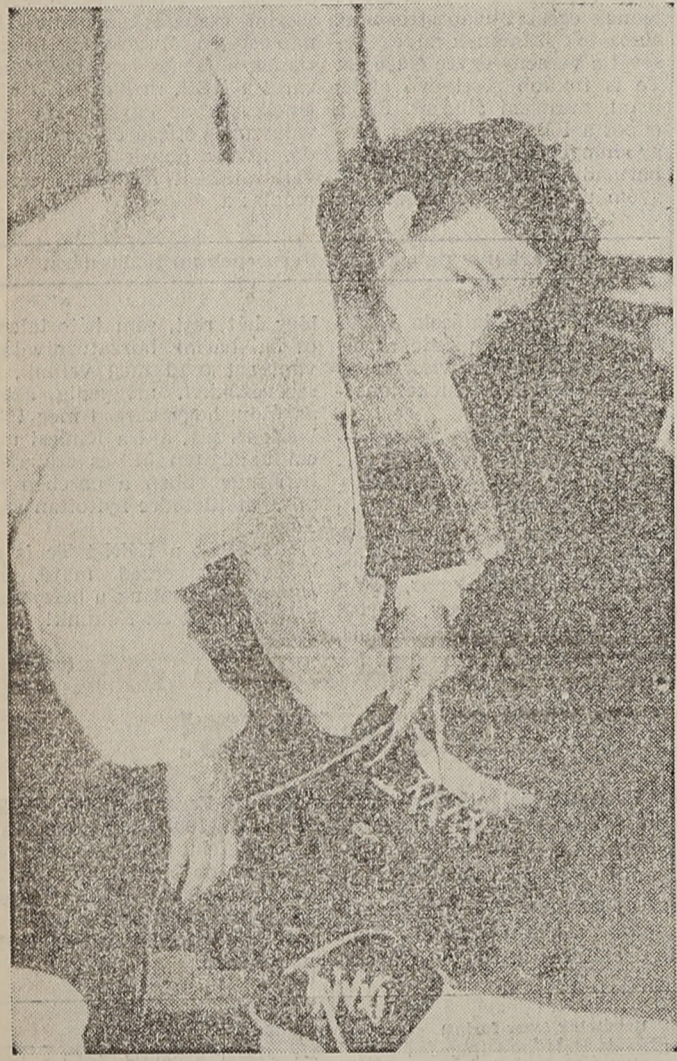
Úszószpartakiád

Idén ismét lesz úszószpartakiád, a Komjádi uszodában március 24-én, vasárnap 9-12 óráig. A versenyen nem aktív versenyzők indulhatnak. **Jelentkezés a testnevelési tanszéken, Kinizsi u. 1-7. II. emelet 256. szoba.**

Úszószámok: 50 méteres távon mellúszás, gyorsúszás, hátúszás; 4x50 méteres gyorsváltó, valamint 10x50 méteres váltó. Az intézmények közötti sorrendet az elért összpontszám dönti el.

Szarvasúzők

Az ország összes felsőoktatási intézményét érinti a **SZARVASÚZÓK Egyetemi váltóverseny**, melyet idén a Miskolci Egyetem szervezésében Egerben és Miskolcon április 13-án rendeznek meg. A versenyen bármely egyetem és főiskola nappali tagozatos hallgatói részt vehetnek, s **tetszőleges számú csapatot lehet indítani.** A versenybíró-ság egyedi elbírálása alapján nem diák csapatok is rajthoz állhatnak. **A teljes táv 75 km.** A csapatok összetétele 8 férfi és 4 női versenyző. **Lehetőség van rá, hogy egy csapat, kevesebb, mint 12 futóból álljon. Jelentkezési határidő március 8., a testnevelési tanszéken, mivel a nevezéseknek március 15-én már Miskolcon kell lenniük.**

Befűzöm magam

Tanár-diák meccs

Összeesap egymással a tanár- és a diák DSK kosárlabda-válogatott, március 16-án 13.30 órakor a Kinizsi utcai új épület felső tornatermében. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Testnevelési tanszék

Nyitott TDDSZ-fórum

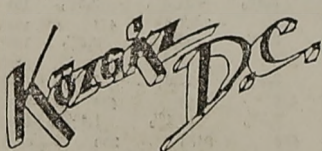
Az egyetem és a szakszervezet jövőjéről nyitott vitát rendez a TDDSZ. Ezzel a fórumot kíván biztosítani a bizottságoknak és az érdekelteknek egyaránt.

A vita március 5-én 13 órakor a II. előadóban lesz, mindenkit vár a TDDSZ.

Mint cseppben a tenger, avagy: Ne zavarj a köreimet!

Egy estis hallgató néhány Commodore PC-t ajánlott fel az egyetemnek szoftverekkel együtt, a cége nevében, amit az egyetem: visszautasított. Nem tervezték be. Már minden megoldva! Efféle provokációnak itt senki sem ül fel. Pár év múlva ilyesmi nem fordulhat elő, mert nem lesz esti tagozatos oktatás. Előbb-utóbb helyükre kerülnek a dolgok, szépen elrendeződnek. Hogy az egyetem (számítástechnikai „vonala”) a fölös gépeket kollégiumoknak vagy hallgatóknak kikölcsönözhetne volna? Ilyen ügyekedésre ne számítsunk. Nem fér bele a mai érdekltségü keretekbe. Tényleg: már oktatóknak sem kellett volna a kikölcsönözhető gép? Milyen jó érzés, hogy ilyen gazdagnak — látszunk.

Fáy Árpád
estis hallg. képviselő

A Közgáz Diákcéntrum következő műsora március 1-jén, pénteken este 19.30-20.00-ig: koncert: *Napoleon Boulevard* együttes; nonstop funky and soul disco (d. j.: *Szeles Tibor*); mozifilmek: *Cadillac Man* (am. vígjáték, ísz.: *Robin Williams*), *Halálpart* (am. krimi); casino; teáz: salátabár.

Március 8-án, pénteken este 19.00-20.00-ig: koncert: *Horváth Charlie and Tátrai Band* együttes; mozifilmek: *Palindar* (am. ísz. *Mel Gibson*, *Goldie Hawn*), *Elit kommandó* (am. akciófilm).

Új db-titkár a Széchenyiben

A Széchenyi Szakkollégium február 21-én új db-titkárt választott Konez András III. éves hallgató személyében.

KÖZGAZDÁSZ A BUDAPESTI KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA
Felolvas szerkesztő: Halay Edit
Szerkesztőség: Budapest XI., Fuvam tér 8. 1093
Telefon: 117 4538
Kiadó: BK TE
91-3956. Szikra Lappnyomda, Budapest
Felolvas vezető: dr. Csöndes Zoltán vezérigazgató
ISSN 0230-7529

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A TRANSELEKTRO Kereskedelmi Rt. (Bp. V., Nádor u. 13.) felvételi pályázatot hirdet:

egy üzletkötői munkakör betöltésére

angol-német nyelvismerettel,

egy tervező-elemző közgazdász munkakör betöltésére

idegennyelv-ismerettel. Számítógépes ismeret előnyt jelent.

A cég biztosít:

- a munkakörre megállapított bértételen belül: megállapodás szerinti alaphélt;
- nyelvpótlékot, középfokú nyelvvizsga esetén: 8%, felsőfokú nyelvvizsga után 15%;
- továbbtanulási lehetőséget (nyelvtanulás, szakmai továbbképzés);
- külföldre történő kiutazási lehetőséget (kiállításon való részvétel, jó munka esetén gyakornoki kiküldetés a cég külföldi piacszervezetéhez);
- sportolási lehetőség (sportkör);
- miskolci-tapolcai és siófoki üdülőkben kedvezményes üdülést;
- étkezési hozzájárulást;
- kollektív szerződés szerinti egyéb juttatást, például egyedi gépkocsi-használati díj stb.;
- eseti elbírálás alapján kamatmentes lakásépítési kölcsönt (250 000 forintig);
- lakásépítési akcióban lakásjuttatást;
- pályakezdeők beilleszkedését elősegítő céltanfolyamokat;
- óvodai elhelyezkedéshez segítségnyújtást;
- telepedési támogatást: 8000 forintot 2 éves szerződéskötéssel.

A TRANSELEKTRO KERESKEDELMI RT. TEVÉKENYSÉGÉNEK KIVONATOS ISMERTETÉSE:

A cég, amely 1957-ben alakult, 1985-től kereskedőházi, illetve vállalkozói tevékenységre is jogosult. Exportál hőerőműveket, távvezetéseket, kábeleket, villamoskészülékeket, elektromotorokat éppúgy, mint szállodai, üzletberendezéseket, mosógépeket, tűzhelyeket, vasalókat stb.

Exportmegbízóinak körébe több mint 60 jelentős gazdasági szervezet, továbbá ipari, illetve mezőgazdasági szövetkezet tartozik.

Import vonatkozásában több mint 600 megbízóval állunk partneri viszonyban.

A TRANSELEKTRO Kereskedelmi Rt. 21 országban irodával, 6 külföldi vegyes vállalattal rendelkezik, ahová saját szakembereit küldi ki.

A munkába lépés időpontja: 1991. szeptember 2., illetve megállapodás szerint.

Jelentkezés: Batta Zoltánné szem. előadó 111-9079.

Györfvári Györgyné,
szem. és okt. óá. oszt. vez.

Kertész Pál,
elnök-vezérigazgató

Simon Annamária,
szb-titkár

Instruktori tábor

Nőnap meglepetésekkel fűszerezett (szakmai) felkészítő tábor szerveznek az instruktorok március 8-9-10-én. Akit érdekelnek a szervezés gondjai, feladatai és szívesen részt vállalna ezek megoldásá-

ban szeretettel várjuk. A szállás ingyenes, az érdeklődőket csak az útiköltség és az étkezés terheli. Étkezési költség 160 forint/nap (teljes ellátás). A helyszín: Zánka. Jelentkezni lehet az I. emelet 165-ös szobában (ÖCSI).

Német kultúrnapok az ifjúság jegyében

A német nyelvi tanszék idén is megrendezi a német kultúrnapokat. A rendezvényekre a BKE Nyelvi Intézetében kerül sor (Makarenko Színházterem) március 4. és 7. között.

A megnyitó beszédet *Manherz Károly* államtitkár tartja, majd 10 órai kezdettel vitaindító rövid referátum és szeminárium lesz: Ifjúsági '91 — Nyelv és médiák címmel. Ezt a Videoműhely követi 14 órakor.

Március 5-én a délnél kezdődő vitaindítót *Fiatalok Ausztriában — tendenciák, problémák, szervezeti formák* címmel filmvetítés követi 14 órától *Fiatalok az NSZK-ban* címmel, mely klubbeszélgetés-

sel folytatódik. *Vorarlbergi népszínművek és paródiák zárják a programot.*

Március 6-án két előadást hallgathatunk meg *A német gazdasági és szociális szemszögből, különös tekintettel a fiatalokra és Kisebbségek a Pentagonáleben* címmel.

A rendezvényorozatot Manfred Baumann, Walter Höller (Bécs) *Kabaréja zárja március 7-én 19 órakor.*

A német napokhoz nyújtott támogatásért és az együtműködésért köszönet illeti az osztrák Kulturális Intézetet, a Goethe Intézetet és a Művelődési és Közoktatási Minisztériumot.

Álláshirdetés

Vegyes vállalat keres friss diplomás szakembereket (legalább egy nyelvtudás szükséges)

manager munkakörbe, bel- és külkereskedelmi, valamint szolgáltatói ágazatok irányítására.

Munkahely a VI. vagy a VII. kerületben található

Próbaidő 1-3 hónap.

Jövedelem a próbaidő alatt

nettó 15 000 forint,
a letelte után nettó 25 000 forint,

plusz részesedés az ágazat nyereségéből.

A próbaidő letelte után

szolgálati autót tudunk biztosítani.

Jelentkezés levélben, önéletrajzzal.

CÍM: FUTURE KFT. HAJÓS U. 28. 1066.

FALFIRKA

A dinoszauruszok kipusztultak, mert fejlődésük iránya téves volt: túl vastag páncél, kicsi agyvelő.
Elyen mindenki! Ez a forradalom!
Amikor kicsi voltam, azt mondták, hogy bárkiből lehet elnök. Most látom csak, hogy így van.
A hibáiból tanul az ember, hogy így van.
A politikusok is emberek, csak nem tudnak róla.
Ne szavazz! Ez csak bátorítja őket.
Istenem, baloldali intellektuálnak vélek!
Az ész ellentéte nem az érzelem hanem az ostobaság.
Tedd meg még ma! Lehet, hogy holnap már tilos lesz.
A politikai viccekkel az a baj, hogy sirhatnéked van tőlük.

Közreadja: Kiss Tamás